

פ"ג יד גבינה שמעמידים אותה העכו"ם בעשנים וכו' הורו מקלס הגלונים שהיא אסורה וכו'. משמע שכן היא דעת רבינו של"כ ה"ל להביא דברי החולקים עליהם:

מן החמאה של עכו"ם וכו'. כתב הרשב"א בהמה טהורה שנתרפה חלב בהמה טמאה. וכן ביצת עוף טהור [ט] שנתרפה כביצת עוף טמא ואסור: י"א אפרוח שנולד מביצת מרפה מותר שאין מינו טמא. היה העוף ספק מרפה כל הביצים שתלד בערימה ראשונה משהין אותן. אם טענה ערימה שניה והתחילה לילד הותרו הראשונות שאם היתה טריפה לא היתה יולדת עוד. ואם לא ילדה הרי הן אסורות: י"ב חלב בהמה טמאה אינו נקפה ועומד כחלב הטהורה. ואם נתערב חלב טמאה בחלב בהמה הטהורה כשתעמיד אותו יעמוד חלב הטהורה ויצא חלב הטמאה עם הקום של גבינה: י"ג ומפני זה יתן הרין שכל חלב הנמצא ביד עכו"ם אסור שמא ערב בו חלב בהמה טמאה. וגבינת העכו"ם מותרת שאין חלב בהמה טמאה מתגבן. יאבל בימי חכמי משנה נזרו על גבינת העכו"ם ואסרום מפני שמעמידין אותה בעור קיבה [י] של שחימתן שהיא נבלה. ואם תאמר והלא עור הקיבה דבר קטן הוא עד מאד בחלב שעמד בו ולמה לא יבטל במיעוטו. מפני שהוא המעמיד הגבינה. והואיל ודבר האסור הוא שהעמיד הרי הכל אסור כמו שיבאר: י"ד גבינה שמעמידין אותה העכו"ם בעשבים או במי פירות כגון שרף התאנים והרי הן ניכרין בגבינה הורו מקצת הגלונים שהיא אסורה שכבר נזרו על כל גבינת העכו"ם בין שהעמידה בדבר אסור בין שהעמידה בדבר המותר גזירה [כ] משום שמעמידין אותה בדבר האסור: מן האוכל גבינת העכו"ם או חלב שהחלו עכו"ם ואין ישראל רואהו מכין אותו מכת מדרות. והחמאה של עכו"ם מקצת הגלונים

בהמה טהורה שנתרפה וכו'. בפרק כל הבשר (דף קט"ז) במשנה גבי כשרה שיקנה מן העריפה מתבאר בפירוט ומבואר ג"כ בגמרא בפרק בהמה המקשה (דף ע"ב) דתן הוליו העובר את ידו ושהטעה אמו כמו שיבאר פ"ה: וכן ביצת עוף שנתרפה וכו'. משנה במסכת עדיות (דף ר') דשזין ביה שמאי וביה הלל בביצת עריפה שאסורה והובאה פ"ה (דף נ"ח) וחמלה המשנה ביצת הנבלה

אם יש כיוצא בה נמכרת בשוק מותרת ואם לאו אסורה כדברי ר"ב וכו' אסורין. ולא הזכיר רבינו חיבור זה ונראה שסמך לו על מ"ש בפרק זה דתן לוקמין ביצים מן העכו"ם ואין מושזין להם שמא הם ביצת טריפה או ביצת נבלה וזה מבוזר שהוא סבור שביצת נבלה אסורה. ויש מיעוט ספרים כחוב בהן כאלו הם נמכר העוף וממלא בה ביצת גמורה הנמכרת בשוק הרי זו מותרת וכו"ם הוא:

י"א אפרוח שנולד מביצת וכו'. מסקנא דגמ' בהמורה פרק כל האסורין (דף ל"ה) ומכר כהן בהלכות מ"ט דכמה דלא מסתק לא גביל ובעידנא דקא גביל עפרא בעלמא הוא. ועל מ"ש רבינו שאין מינו טמא. כחוב בהשגות פ"ה מה ראה לשנות העטמים וכו'. ואין זו השנה כלל שרבינו כתב זה להוציא אפרוח של ביצת עוף טמא שיצב עליו עוף טהור שאסור ודלי ולקמן עליו ואין אומרים בו לחימת מסרת לבי גביל דכיון דמינו טמא אסור הוא ולא ראה רבינו לחת טעם להלך בין ביצת טריפה לאפרוח שלה אלא לחלק בין אפרוח ביצת טריפה לאפרוח ביצת טמאה ויפה כיון: היה העוף ספק וכו'. מסקנא דגמ' בפ"ה (דף כ"ז) וכתב בהלכות. ועוד יתבאר דין זה פרק י"א מה' שמיטה:

י"ב חלב בהמה טמאה אינו נקפה וכו'. צע"ה פרק אין מעמידין (דף ל"ה) כמו שיבאר נשנה אלו דברים של עכו"ם אסורין ואין איסורן איסור הנאה חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו והקשו למאי ניחוש לה אי משום איחלופי טהור חזיר טמא ירוק ואי משום אפרוחי (ניקוס דלמחר מר חלב) טהור עומד עמו אינו עומד ויכילו אי דקא בעי ליה לגבייה הכא נמי פירוש שזן דתן יהיה מותר והכ"ע דבעי ליה לכמלא פי' לכותח שאינו רוצה החלב להעמידו והקשו ויסקול מיניה קלי וניקוס (פי') יקח מעט ויבדוק אם הוא חלב ויכילו (פי') יאכל דקלי בניי חטפי פי' בין

עומד ומירצו כיון דבטורה נמי איכא כיוצא דלא קיימי ליכא למיקם עליה *השגחה דהויה להכי גבינה נמי (אפי' הימא דקא בעי ליה לגבייה) כמו שיבאר: ורבינו לא חשש לטעם זה בגבינה כמו שיבאר:

י"ג אבל בימי חכמי משנה וכו'. שם במשנה (דף כ"ט) שאל ר' ישמעאל את ר' יהושע וכו' מפני מה אסרו גבינת העכו"ם א"ל שמעמידין אותה בקיבה של נבלה וכו'. ובגמרא (דף ל"ה) נתנו בה האמוראים טעמים הרבה ותמואל אמר מפני שמעמידין אותה בעור קיבה נבלה וטעם הזה מוכר בהלכות ולא חשש רבינו לטעמים אחרים שהאחד הוא לפי שא"ל בלא כחוצו חלב. פירוש ואפשר שהוא טמא. והאחד הוא לפי שמחליקין פניה בשומן חזיר לפי שלשני טעמים אלו יש להקשות יבטל במיעוטו וכן הקשה הרב רבינו יוסף הלוי ז"ל לטעמיה דשמואל וזכיר דכיון דלוקמין קא מוקים אינו בטל וכיוצא בזה מוכר בגמ' שם למעלה מזה. וז"ש רבינו וכו' והלא עור הקיבה וכו'. ומ"מ יש מן המפרשים ז"ל שפירשו שאין הולכין באיסורין אלו של עכו"ם אחר מהינת טעם שחכמים ראו להרחיק מאכליהם ולא אמרו שיהיה חשש בטוח טעם בדוקא והביאו ראייה לזה וזה דעת הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל ולדבריהם הטעמים האחרים קיימים הם וזה דעת הרמב"ד ז"ל בהשגות:

יד גבינה שמעמידין אותה הנכרים וכו'. דעת הגלונים ז"ל הוא דעת נכון כיון שהגבינה נמכרת במינו אע"פ שבעל טעם לא נבלה גזירה שכל דבר שנאסר במינו נריך מינו אחר להכירו כדאיחא פ"ק דיו"ט (דף ה') וכו' האחרונים ז"ל שאפי' במקומות שידוע שמואל להם חלב טמא ולא יערכוהו וידוע שאין מחליקין פניה בשומן חזיר לפי שאוכלין אותה בימים שהבשר אסור להם וידוע שמעמידין אותה בצייני הכרמים אותה נכרית גבינה שלהם אסורה מפני דבר שנאסר במינו:

מן האוכל גבינת העכו"ם וכו'. זה ידוע שכל איסור של דבריהם יש מכת מדרות וכבר הזכרתי זה בכמה מקומות: החמאה של עכו"ם וכו'. מכלן אחיה למד קדעת * [כך היא גירסת הר"ף אבל אינו בגמרא]:

א עור שם סי' פ"ה כמ"ג שם: ב עי' כמ"ג שם: ג עור ויד קטן כל הלשון סמ"ג לאוין קלב ע"ש:

עומד ומירצו כיון דבטורה נמי איכא כיוצא דלא קיימי ליכא למיקם עליה *השגחה דהויה להכי גבינה נמי (אפי' הימא דקא בעי ליה לגבייה) כמו שיבאר:

י"ג אבל בימי חכמי משנה וכו'. שם במשנה (דף כ"ט) שאל ר' ישמעאל את ר' יהושע וכו' מפני מה אסרו גבינת העכו"ם א"ל שמעמידין אותה בקיבה של נבלה וכו'. ובגמרא (דף ל"ה) נתנו בה האמוראים טעמים הרבה ותמואל אמר מפני שמעמידין אותה בעור קיבה נבלה וטעם הזה מוכר בהלכות ולא חשש רבינו לטעמים אחרים שהאחד הוא לפי שא"ל בלא כחוצו חלב. פירוש ואפשר שהוא טמא. והאחד הוא לפי שמחליקין פניה בשומן חזיר לפי שלשני טעמים אלו יש להקשות יבטל במיעוטו וכן הקשה הרב רבינו יוסף הלוי ז"ל לטעמיה דשמואל וזכיר דכיון דלוקמין קא מוקים אינו בטל וכיוצא בזה מוכר בגמ' שם למעלה מזה. וז"ש רבינו וכו' והלא עור הקיבה וכו'. ומ"מ יש מן המפרשים ז"ל שפירשו שאין הולכין באיסורין אלו של עכו"ם אחר מהינת טעם שחכמים ראו להרחיק מאכליהם ולא אמרו שיהיה חשש בטוח טעם בדוקא והביאו ראייה לזה וזה דעת הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל ולדבריהם הטעמים האחרים קיימים הם וזה דעת הרמב"ד ז"ל בהשגות:

יד גבינה שמעמידין אותה הנכרים וכו'. דעת הגלונים ז"ל הוא דעת נכון כיון שהגבינה נמכרת במינו אע"פ שבעל טעם לא נבלה גזירה שכל דבר שנאסר במינו נריך מינו אחר להכירו כדאיחא פ"ק דיו"ט (דף ה') וכו' האחרונים ז"ל שאפי' במקומות שידוע שמואל להם חלב טמא ולא יערכוהו וידוע שאין מחליקין פניה בשומן חזיר לפי שאוכלין אותה בימים שהבשר אסור להם וידוע שמעמידין אותה בצייני הכרמים אותה נכרית גבינה שלהם אסורה מפני דבר שנאסר במינו:

מן האוכל גבינת העכו"ם וכו'. זה ידוע שכל איסור של דבריהם יש מכת מדרות וכבר הזכרתי זה בכמה מקומות: החמאה של עכו"ם וכו'. מכלן אחיה למד קדעת * [כך היא גירסת הר"ף אבל אינו בגמרא]:

לחם משנה

במנו וכו'. וא"ל למה ליה הך טעמא היפוק לי דעדיין לא נכתבל הטעם דגזרינן שיעמידום בדבר איסור. וי"ל דמ"מ לא נזכר כן אלא בזמן ההוא שהיו מעמידין אותה בדבר איסור אבל בזמן הזה שאין במקום ההוא מי שיעמיד. בדבר איסור שידוע שמואל להם חלב טמא מ"מ כיון שנאסר במינו נריך מינו אחר להכירו:

מן החמאה של עכו"ם מקלס הגלונים הקירוהו וכו' ומקלס הגלונים אסורה וכו'. כתב ה"ה והולכנו לאסור החמאה משום שנתחמאה. וראה דדעתו למרן הפך ממה שהזכיר הרב כ"מ לקוטיהם הרשב"א שהקשה מגרונרום או חטים שנתערבו בחולין

במנו וכו'. וא"ל למה ליה הך טעמא היפוק לי דעדיין לא נכתבל הטעם דגזרינן שיעמידום בדבר איסור. וי"ל דמ"מ לא נזכר כן אלא בזמן ההוא שהיו מעמידין אותה בדבר איסור אבל בזמן הזה שאין במקום ההוא מי שיעמיד. בדבר איסור שידוע שמואל להם חלב טמא מ"מ כיון שנאסר במינו נריך מינו אחר להכירו:

במנו וכו'. וא"ל למה ליה הך טעמא היפוק לי דעדיין לא נכתבל הטעם דגזרינן שיעמידום בדבר איסור. וי"ל דמ"מ לא נזכר כן אלא בזמן ההוא שהיו מעמידין אותה בדבר איסור אבל בזמן הזה שאין במקום ההוא מי שיעמיד. בדבר איסור שידוע שמואל להם חלב טמא מ"מ כיון שנאסר במינו נריך מינו אחר להכירו:

מן החמאה של עכו"ם מקלס הגלונים הקירוהו וכו' ומקלס הגלונים אסורה וכו'. כתב ה"ה והולכנו לאסור החמאה משום שנתחמאה. וראה דדעתו למרן הפך ממה שהזכיר הרב כ"מ לקוטיהם הרשב"א שהקשה מגרונרום או חטים שנתערבו בחולין

במנו וכו'. וא"ל למה ליה הך טעמא היפוק לי דעדיין לא נכתבל הטעם דגזרינן שיעמידום בדבר איסור. וי"ל דמ"מ לא נזכר כן אלא בזמן ההוא שהיו מעמידין אותה בדבר איסור אבל בזמן הזה שאין במקום ההוא מי שיעמיד. בדבר איסור שידוע שמואל להם חלב טמא מ"מ כיון שנאסר במינו נריך מינו אחר להכירו:

במנו וכו'. וא"ל למה ליה הך טעמא היפוק לי דעדיין לא נכתבל הטעם דגזרינן שיעמידום בדבר איסור. וי"ל דמ"מ לא נזכר כן אלא בזמן ההוא שהיו מעמידין אותה בדבר איסור אבל בזמן הזה שאין במקום ההוא מי שיעמיד. בדבר איסור שידוע שמואל להם חלב טמא מ"מ כיון שנאסר במינו נריך מינו אחר להכירו:

קדושה. הלכות מאכלות אסורות פ"ט

פז אסור להעמיד הגבינה וכו'. עור הקיבה נשר גמור הוא ועל"ג דבשר דעלמא. אינו מעמיד הגבינה מ"מ טעם אחר שרוב גמול להיות בו החלב מעמיד הגבינה והוא מין בשאינו מינו בנותן טעם וחמלת העור הוא שמעמיד: אבל המעמיד בעור קיבה נבילה וכו'. הכי קו"ל המחבל והמתקן והמעמיד אושרין בכל שהוא. ונראה הטעם שכל חלק מהמעורבות יוכר האיסור והאסרה הגבינה משום נבלה הלכך אם נפל ממנה לקפיל לריך עשים כנגד מה שפיל שהרי נעשים נבלה: ורפנני חשש זה וכו'. טעמים הרבה נאמרו בנמרה ואמר רבינו כלשון רבו וכו' כשמואל דלמר הכי דמסתבר טעמיה דלי משום גלויי הדאינא לא חיישין לגלויי ולי משום נאמרו שאלו בה נחלושי חלב אמאי אסורה. ולי משום דמחליקין פניה בשומן חזיר התייבא בהרבה דשכיחי ושרי להו בשר חזיר אבל בהרבה דאסורי להו כגון השמאליים אחי איכא למימר. ואי משום דמעמידין בנותן או כשרף ערלה הא אשיקנא להי כרי בקושיא דל"ב ליחסר בהנאה ללא ודאי הכוון טעמיה דשמואל:

ישתנה במעים: [מז] אסור להעמיד הגבינה בעור הקיבה של [ג] שחומה. ואם העמיד טועם את הגבינה אם יש בה טעם בשר אסורה ואם לאו מותרת מפני שהמעמיד דבר המותר הוא שקיבת שחומה היא ואין כאן אלא איסור בשר בחלב ששעורו בנותן טעם [ג]. אבל המעמיד בעור קיבת נבילה וטרפה ובהמה טמאה הואיל והמעמיד דבר האסור בפני עצמו נאסרה הגבינה משום נבלה לא משום בשר בחלב.

השגת הראב"ד
 יומטני השש זה אכרו גבינה עבדים כמו שביארנו. אלא דברי רבינו אכן מנג ז"ל הם אבל אינו און לריבין לכך שאין הקושיא לריבא חזיון:

ומפני השש זה אסור גבינת עכו"ם כמו שביארנו: [ג] ין יהבשר לבדו מותר והחלב לבדו מותר ובהתערב שניהן על ידי בישול יאסרו שניהם. במה דברים אמורים שנתבשלו שניהם ביחד או שנפלם הם לתוך הם או צונן לתוך הם. אבל אם נפל אחד משניהם והוא הם לתוך השני והוא צונן [ג] קולף הבשר כולו שנגע בו החלב ואוכל השאר. ואם נפל צונן לתוך צונן מדיח החתיכה ואוכלה. לפיכך מותר לצרור בשר וגבינה במטפחת אחת והוא שלא יגעו זה בזה ואם נגעו מדיח הבשר ומדיח

א מקת מוה בסמ"ג בסוף לאוין קלד וקת בעור סי' קפו: ב טור שם סי' ט"א סמ"ג לאוין קתא: ג שם:

קליפה הוא מעורבת מהבשר והחלב שבלעה ועולה לכהן ולכהן שהרי יש בה בשר וחלב: לפיכך זורר אדם וכו'. שם (חולין ק"ז) במטה זורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת ובלבד שלא יהיו נוגעין זה בזה. ומ"ס רבינו לשיכר, ה"ט כיון דלויא להו תקנתא ע"י הדחה מותר לגרור אותם יחד ולא חיישין שמה יתכלם בלא הדחה דתקנתא קלה יחד בלא טורח:

[ולוין לחוך זונן מדיח הם לחוך זונן מדיח כיון דחם הוא וכו' אלא אימא חם לחוך זונן] וגבינה במטפחת אחת והוא שלא יגעו זה בזה משנה ברק כל הבשר (דף ק"ו): וטעם חובב לפיכך קשה בעיני דלון לומר דקאי ארישא דקמני הבשר לבדו מותר וכו' דהא חפי' איסור ויתיר לא מנינו שיהא אסור לזרין במטפחת אחת אם אינם נוגעין זה בזה. ואפשר שטעמו לומר דכיון דלון זונן מדיח לפיכך היכא דקשין במטפחת אחת אם נגעו זה בזה

לחם משנה

הסורה ולכן אסרי. מהפך אבל משום בשר בחלב שאין איסור אלא מדרבנן דדרך בישול אסרה תורה אין לנו לאסור מהפך זהו דעת הר"א ז"ל במ"ס און [אין] לריבוי לכך כלומר במה שאמרנו למעלה. ואמר עוד שאין הקושיא חירון כלומר שלדעתו עשה מהמיון שהיין למעלה דבר המעמיד לא בעיל קושיא גבי מעמיד בשר בחלב הכל לדיוי ליכא למיעבד קושיא מהמיון שהירחי למעלה כן נראה ליישב לשון, ואם הוסיפה בדברי הר"א ז"ל שאין הקושיא לריבוי חירון אחי שפיר טפי שר"ל שאין הקושיא שהקשה למעלה דהיינוט לריבוי חירון שחירון הוא דבר המעמיד לא בעיל:

ין הבשר לבדו מותר וכו'. כל זה מבואר ב"ס כיצד זולין (דף ע"ה ע"ו) ופסק בשמואל דהי"א כווסיה: בר"א שנתבשלו שנים יחד וכו'. קשה על רבינו דפסק בשמואל דאמר ב"ס כיצד זולין (דף ע"ו) דתקאה גבר דהא אמרין לדידיה דמהייתין דהא דהיי גבי פסח נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יגול חם מקומו איירי בחרס בפרק ח' מהלכות קרבן פסח כחז חרס סתם גבי דמים אלו וסולא סתם וכיון דכאן פסק בשמואל הי"ל לבהר שם דהיי חרס רוחא וסולא רוחא כדאוקים הגמרא חליבדיה וז"ע:

לפיכך מותר לזרור בשר וגבינה וכו' והכל. ל"ל ליישב חובב לפיכך שהקשה בעיני הרב כ"מ כפי היא גוונא כיון דלון בצונן בהדחה סגי לכו אבל אם הוה לריך קליפה בשר וגבינה במטפחת משום דאפילו אם יגעו בהדחה סגי לכו אבל אם הוה לריך קליפה כמו ברוחא כשיגע זה בזה אז ודאי לא היינו מקריים לזרור במטפחת דהיישין דילמא יגעו זה בזה ויבלעו זה מזה. והא נקתא ליה לרבינו ממאי דקאמר זורר אדם בשר וגבינה דהיינו זונן בצונן כמו שאמר שם בגמרא דמשמע דדוקא זונן זורר אבל לא רוחא. לפיכך מותר לזרור וכו'. כלומר דכיון דבעי הדחה לריך שיהיה לזרור שלא יגעו ששם יגעו זה בזה לריך הדחה, והדיון מבואר במשנה פ' כל הבשר (דף ק"ט):

מגדל עזו
 כתב הראב"ד ז"ל דברי רבינו אכן מנג ז"ל וכו': ואני אומר דברי רבינו אין לריבוי חירון ודיו שבו מודה לו שפסקים על דעת רבו ואם הוא יג לו דכן אחרת אין לנו עסק בזה החכור: הבשר לבדו מותר וכו' עד אינו כמות:

הנהרות מייבונות
 [ג] וכן כתב ב"ס וכשירה שינקת מן הטרפה החלב הצלול אסור והקרוש מותר ומתניתין דאמר כשירה שינקת מן הטרפה ובריתא דתניא (בחל) [קביה] שבשלה בחלבה אסור מירי בחלב הצלול כן אחר וכו' בתוס' משמו פ' כל הבשר ע"כ: [ג] עיון בסי' י"ט: [ג] בשמואל דאמר חתאה גבר דתניא כותיה ודלא כרב דאמר עילאה גבר וקליפה מיהא כפי דאדמיקך ליה בלע כדאיתא חתם וכן הדין בבשר שהוטה צוננת למעלה ובשר נבילה חם למטה [וכן בחלב כתב רבינו יב"א צריך שיהיה בו ששים כנגד הקליפה שנאמר ממנו אבל ר' יצחק כתב שאין צריך וכן יראה מדברי הרמב"ם שכתב קולף הבשר שנוגע בו החלב ואוכל

ז"ל דמשמע דהנהו הרי בני דמתניתין משמע שנטו כחתם והטעם משום דסמיכי להדי ועוד דבשיפה לא קאמר אלא פריפה שינקת מן הכשירה ולא הזכירו יותר דאפילו כשירה שינקת מן הטרפה מותרת:

פז אסור להעמיד הגבינה בעור וכו'. שם במשנה (דף קט"ז) המעמיד בעור של קיבה כשירה אם יש בו בנותן טעם הרי זו אסורה ע"כ. והקשה ליה לרבינו חפי' ליכא כ"ט נמי ליחסר משום דבר המעמיד לא בעיל כדכתב הוא למעלה ב"ס שלשי גבי גבינות העכו"ם דאסור משום דמעמידין אותן בעור קיבה נבילה פירשו שם דטעמא דלא בעיל משום דהוה דבר המעמיד ומירין דכח גבי בשר וחלב אין האיסור אלא עירוב הבשר והחלב וכל זמן שלא נתן טעם אין כאן איסור ובשר בחלפיה קאי ולא נחערב אבל גבי גבינות העכו"ם דהאיסור הוא דהוה קיבה נבלה דבר המעמיד לא בעיל. ובהכי מחללא קושיא אחרת שהקשו יהושפט דלמה לא אמרו שם הטעם מפני שמעמידין אותה בעור קיבה שחומה ולמה לי נבילה אפילו כשירה נמי חיפוק ליה מכוס ב"ס, דלהכי לא אמר משום בשר בחלב דלי משום הא נעממיה חם הגבינה ואם אין בו טעם בשר כשירה ולכך אמרו הטעם משום דבר המעמיד דאפילו דלין שם טעם בשר אסורה. ובהשגות כתב ח"א דברי רבינו אכן מנג ז"ל הם אבל און לריבין לכך שאין הקושיא חירון ע"כ. וביאור דבריו דהוא ז"ל חירן למעלה בפרק שלישי בהשגות על קושיא מהמעמיד ההמירו דלא מהניא בהו ביטול כלל כדי שרתיק ממשאליהם, ולחירון זה אין קושיא מהמעמיד בעור קיבה של שחומה דרין זה לא נאמר אלא בשרחל המעמיד בעור קיבה שחומה אבל גבינות העכו"ם חפי"ט שמן הדין היה בנותן טעם ראו לרתיק ממשאליהם ולא בעלו כלל וכו' א"כ אמאי לא אמרו הטעם משום שמעמידין בעור קיבה שחומה ולא בעיל משום שהם איסורי עכו"ם וחירן הר"א ז"ל כחירון החוכמות דקיבת נבילה היו איסור מן

הנהרות מייבונות
 [ג] וכן כתב ב"ס וכשירה שינקת מן הטרפה החלב הצלול אסור והקרוש מותר ומתניתין דאמר כשירה שינקת מן הטרפה ובריתא דתניא (בחל) [קביה] שבשלה בחלבה אסור מירי בחלב הצלול כן אחר וכו' בתוס' משמו פ' כל הבשר ע"כ: [ג] עיון בסי' י"ט: [ג] בשמואל דאמר חתאה גבר דתניא כותיה ודלא כרב דאמר עילאה גבר וקליפה מיהא כפי דאדמיקך ליה בלע כדאיתא חתם וכן הדין בבשר שהוטה צוננת למעלה ובשר נבילה חם למטה [וכן בחלב כתב רבינו יב"א צריך שיהיה בו ששים כנגד הקליפה שנאמר ממנו אבל ר' יצחק כתב שאין צריך וכן יראה מדברי הרמב"ם שכתב קולף הבשר שנוגע בו החלב ואוכל

מחמת אופן כלי וישתהי ואקשינן וישתה הא קא חזי ליה
 אלא ישתה ויחזור לחירו. וכמה שיעור המים המגולין
 פרו שתאבר בהן המרה ר' יוסי אומר בכלים כל שהן
 ובקרקעות ארבעים סאה. ואיזה משקה יש בו משום
 גלוי. שנינו בתרומות שלשה משקין אסורין משום גלוי
 המים והיין והחלב ושאר משקין מותרין. גרסינן בפ' אלו
 מרפות מנימין קנאדקאה איגלי ליה ביסתקא דדובשא
 אחי לקמיה דרבא אמר רבא למאי ניהוש לה חדא דתנן
 שלשה משקין אסורין המים והיין והחלב ושאר כל
 משקין מותרין. ועוד התורה חסה על ממנו של ישראל.
 אל רב. נהמן לרבא ר' שמעון וסכנתא ואת אמרת התורה
 חסה על ממנו של ישראל ר' שמעון מאי היא דתניא
 חמשה משקין אין בהן משום גלוי הציר והחומץ והמורים
 והדבש והשמן אמר ר' שמעון אני ראיתי נחש ששתה ציר
 נצידו אמרו לו אותו נחש שומה היה ואין מביאין ראיה
 מהשומים. ואוראי לך בציר כלומר מודה אני לך דאין
 הלכה כר"ש בציר. דהא רב הונא בריה דרב יהושע כל
 לויא הוות מתרמי ליה שרי ליה בציר אלא אודי לי
 מהא דרבש דהלכה כר"ש דהא רבי שמעון בן אלעזר
 קא כוותיה דתנן וכן היה ר"ש בן אלעזר אומר ברבש.
 שמעון מהא דאף הדבש יש בו משום גלוי. גרסינן בע"א
 בפ' אין מעמידין אמר רבא אין מוזג יש בו משום גלוי
 ויש בו משום יין נסך מבושל אין בו משום גלוי ואין בו
 משום יין נסך. ואמר רבא האי חמרא דאקריה עד תלתא
 וימיש יש בו משום גלוי ויש בו משום יין נסך מכאן ואילך
 אין בו משום גלוי ואין בו משום יין נסך. נהרדעי אמרי
 אפי' מכאן ואילך אין בו משום יין נסך ויש בו משום גלוי
 מא מעמא מיקרי ושתי. ותניא יין תוסס אין בו משום
 גלוי. וכמה תסיסתו שלשה ימים. ובין מים בין שאר
 משקין אסיקנא בפרק אין מעמידין דאפי' ישן בצירין בין
 יומא בין בליליא יש בהן משום גלוי. ולא אמרינן
 אפתי ישן עליהן וכל משקין בזמן שהם מטפטפין אין בהן
 משום גלוי דגרסינן התם בפ' אין מעמידין אמר רבא בר
 רב אשי אמר שמואל מטפטף אין בו משום גלוי והוא
 תועבד מיה מיה כנגד מיה מיה. וגרסינן תו התם אמר רב
 גמרא משום ר' יהושע דרומא שלשה מינין ארס הן של
 בחור ושל בינוני ושל זקן של בחור שזקע ושל בינוני
 מעפעע של זקן צף. של בחור שזקע למאי הלכתא
 לכתניא חבית שנתגלה אעפ"י ששתו ממנו תשעה לא
 ישתה עשירי. ומעשה היה ושתו ממנו. תשעה ולא מתו
 ישתה ממנו עשירי ומת. א"ר ירמיה זהו שזקע וכן אבטיח
 שנתגלה אעפ"י שאכלו ממנה תשעה לא יאכל עשירי
 ומעשה היה ואכלו ממנו תשעה ולא מתו ואכל עשירי
 מתו. תני מים שנתגלו לא ישפכם לרה"ר ולא ירביץ בהם
 אף הבית ולא יגבל בהם את המים ולא ישקה מהם
 לבהמתו ולא בהמת חברו ולא ירחץ בהם פניו וידיו ורגליו
 אחרים אומרים מקום שיש בו שירמא אסור מקום שאין
 בו שירמא מותר והלכה כר"ק. וגרסינן התם אמר שמואל
 פ' השרצים יש להם ארס של נחש ממת ושל שאר
 שרצים מלקה. וירושלמי אמר ר' מנא צריכין אנו למיחש
 למאי דברייתא חששין אסיר למיחן פריטי וו פומא

פיסתא תותי בי שחיא תבשילא תותי
 ערסא ממצע סבינא גו אחרונא או גו
 פוגלא א"ר יוסי בר' בון כל זיעת ארס
 סם המות חוץ מזיעת הפנים. גרסינן
 בירושלמי דתרומות פ' האשה שהיתה
 אוכלת תרומה כתיב ברצות ה' דרכי
 אישגם אויביו ישרים אתו. רבי מאיר
 אומר זה הכלב רבי יהושע בן לוי אמר
 זה הנחש רעייא חלבון חלב אתא חיויא
 דטורא ואכל מיניה והוה כלבא חמי ליה
 אתון בעיי מיכל מיניה ושרי מנבח להון
 ולא אבינון בסופא אכל ומית. הד בר
 נש שחק תום גו ביתא אתא חיויא
 דטורא ואכל מיניה חמיתיה חיויא דביתא
 אתון בעיין מיכול מיניה שרי מתרתר
 עליהן עפר ולא אבינון קליק. גרמיה
 בגבי. ובמקומות אלו שהקלו בגלוי
 אפשר מפני שאין הרחשים מצויין ושומר
 פתאים ה'. גרסינן בירושלמי דתרומות
 פ' האשה שהיתה אוכלת בתרומה ר'
 ינאי מרחל סנין והוה יהיב ערסיה בגו
 ארבע מרושן דמיין חד זמן פשטא ידיה
 אשכחית גביה אמר ארימון מן הכא
 דכתיב שומר פתאים ה'.

השער הששי

בדיני גבינה של נכרים וחלב שחלבו נכרי וכן
 ישראל רואהו ומורים על נכרים וכנסין על
 נכרים שדרכן לתת בהן יין וחומץ וזיתים הסכסין.
 ואכלול עס דיני גבינה דין גבינה שגבנו. אותה חלב
 כהמה ידועה ואל"כ נשחטה כהמה ונמלאת טרסה :

ד גבינה של עו"ג אסורה כיצד. שנינו
 בפ' אין מעמידין במסכת ע"א א"ר
 יהודה שאל ר' ישמעאל את ר' יהושע
 כשהיו מהלכין בדרך מפני מה אסרו
 גבינת העו"ג אמר לו מפני שמעמידין
 אותה בקיבת נבלה אמר לו והלא קיבת
 העולה חמורה מקיבת נבלה ואמרו כל
 כהן שדעתו יפה שורפה חיה אמר לו
 מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי ע"א
 א"ל א"כ למה לא אסורה בהנאה והשיאו
 לדבר אחר. ופירשו בגמרא לפי שגזרה
 חרשה היתה ומאי גזרה שמואל אמר
 מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה
 והקשה הרב ר' יוסף בן מג"ש ז"ל מאי
 שנא נבלה דנקט אפי' עור קיבת שחומה
 נמי משום בשר בחלב. ועוד היכי
 מיתסרא בכל שהוא ליבעי גנינת טעם
 וכדתנן בחולין המעמיד בעור קיבה
 אם יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה.
 וניהא ליה ראי משום בשר בחלב לא
 הוה מיתסרא אלא בנותנת טעם משום
 דהיתירא

וישתה ויחזור לחירו.
 וכמה שיעור המשקין
 שיש בהם משום גלוי
 ואין המרה נאבדת בהם
 בכלים כל שהם בין
 מעופין בין מרובים.
 ובקרקע ארבעים סאה
 היה בהם יותר מן
 ארבעים סאה המרה
 נאבדה בהם ומותרין.
 ואיזה המשקה יש בהן
 משום גלוי המים והיין
 בין די בין מוגז והחלב
 והריש והיין שהחמיץ
 אסור משום גלוי
 לפעמים שהנחש שותה
 ממנו יין תוסס אין בו
 משום גלוי וכמה
 תסיסתו שלשת ימים.
 משקין שנתגלו בין ביום
 בין בלילה אסורין ואפי'
 ישן בצירן שאין אמת
 הישן עליהם. כל
 המשקין בזמן שהן
 מטפטפין ויורדין אם
 עושין מיה מיה כנגד
 מיה מיה אין בהם משום
 גלוי. שלשה מיני
 ארס הם של בחור ושל
 בינוני ושל זקן של
 בחור שזקע של בינוני
 מספעע והולך באפעע
 ושל זקן צף. לשיכך
 ששתו ממנו תשעה לא
 ישתה העשירי שמה
 הנחש בחור ששתה
 מהו והוא שזקע בשולי
 הכלי. וכן אבטיח.
 מעשה היה ואכלו ממנו
 תשעה וחיו ואכל
 העשירי ומת. לא ניקור
 של נחש כלבד אסור
 אלא אף ניקור שאר
 שרצים. לפי שארס
 הנחש ממת ושל שאר
 שרצים מלקה. משקין
 שנתגלה אסור לשוך
 אותו לרשות הרבים
 שמה ידרוס עליהן אחר
 בגל יחף ויוקנו. ולא
 ירביץ בהן את הבית
 ולא יגבל בהן את השיש
 ולא ישקה בהן לא
 בהמתו ולא בהמות
 חברו ולא ירחץ בהן
 פניו ורגליו אסור
 במקום שאין בו טרס
 כרימוני הפנים. אסור
 לתן טעם לחוד הפה.
 ותבשיל תחת המטה.
 ולגנץ סבין באתרוג
 וינתנו שם. וצריך אדם
 להזהר הרבה מזיעת
 אדם שכל זיעת האדם
 כסם המות חוץ מזיעת
 הפנים. במקומות אלו
 שהקילו משום גלוי.
 אפשר משום שאין
 הנחשים מצויין כאן.
 ושומר פתאים ה'.

השער הששי
 דיני גבינה של עו"ג
 וחלב שחלבו עו"ג וכן
 ישראל רואהו ומורים על
 נכרים שדרכן לתת בהן יין
 וחומץ וזיתים הסכסין.
 עו"ג. ואכלול עס דיני
 גבינה דין גבינה שגבנו
 אותו חלב כהמה ידועה
 ואל"כ נשחטה כהמה
 ונמלאת טרסה :
 גבינה של עו"ג
 אסורה והרבה
 טעמים נאבדה באסורה
 מפני

תורת בית שלישי שער ששי הבית

נפני שמעמדין אותה בעור קיבת נבילה . ומפני שמתין פניה בשומן חזיר . ומפני שמערבין בה חלב טמא . ואפילו שחלב טמא אינה עומד אעפ"כ יש לחוש שמא נשאר מן החלב השמא בתוך ניקבי הגבינה החמאה שלהם אסורה ג"כ מן הטעם הזה . שאמרנו ואפילו בשל אורה אסורה . ואין אומרים כידוע שהלכו צחצוהי חלב טמא שבה שאם אחר אומר כן אף חלב שחלבו עכ"ש שאסרו מפני תערובת חלב טמא היא מורה לגבן טמא גבינה . או לעשות ממנו חמאה ויבשל ער כדי שילכו צחצוהי חלב טמא באומר . אלא מכאן אחר למר שאין להם תקנה לעולם לפי שכל הדברים האלו חלבו בהם לחמאה להתרחק מאיסורי עו"ג ומי שהתיר החמאה לאחר ביטול לא נראו דבריו כלל : מקומות שידוע מנהג שבהם שאין מערבין לעולם חלב טמא עם חלב טהור ידוע שנהגו בהם לאיסור לשוח פניה בשומן חזיר כהלה שאוכלים גבינה בימי תענית ואסור להם לאכול בשר באותן הימים : וכן ידוע שאין מעמדין אלא בציצית לאכול גבינות העולם : לפי שרוב זה יראה שאסר במנין כמו היין וכל דבר שגאסר במנין אעפ"י שאסורו למטענה ובטלה הטענה האיסור שחלבו עו"ג אסור כגון שאסרו חוששין שמא ערב לחזבו חלב דבר טמא . לפיכך אם היה חולב בביתו וישראל יושב בחוץ אם ידוע שאין דבר טמא בעירו מותר ואעפ"י שאין ישראל רואהו בשעה שהוא חולב . היה דבר טמא בעירו וישראל יושב בעיר העיר והעולם חולב לצורך ישראל יודע שחלב טמא אסור לישראל אעפ"י שאין הישראלי רואהו כשהוא עומד רואהו מותר מתירא הוא שמא יעמד ויראהו : כבר בארנו בשער שלישי של בית שני שחלב המריפה אסור כגוף המריפה . ולפיכך בהמה טריפה שגבנו גבינות רובה מחלבה אסורים . גבנו גבינות מכהמה ידוע ונשתנה ונמצאת טריפה כגון שנמצאת מחט בעובי בית הכסות או באחד מהמקומות שעושה אותה טריפה אם הוגלר פי המכה כידוע שהוא שלשה ימים .

עו"ג ואין ישראל רואהו . ואע"ג דחלב מהור חזיר וחלב טמא ירוק חיישינן לתערובת דאמרינן התם חלב למאי

ניחוש . אי משום חלופי מהור חזיר טמא ירוק אי משום איערובי מהור קאים טמא . לא קאים דתנן חלב מהור עומד טמא אינו עומד . ופריק אי דקא בעי ליה לגבינה הכי נמי . אלא הב"ע דבעי לי לכמכא ואקשינן ולישקו מיניה קליה וניבדוק ונקים כלומר אם עומד בדבוע שאין שם חלב טמא ואם לאו בידוע שיש שם חלב טמא ופריקו כיון דבמהור נמי איכא נמיובי דלא קיימן ליכא למיטע עליהו השתא דאתית להכי לגבינה נמי איכא דקאי פניו אמפי כלומר הא דאמרן אי דקא בעי ליה לגבינה הכי נמי דשרי לא היא דהא איכא למיחש לצחצוהי חלב טמא דילמא קאי ביני אמפי . לפיכך חלב הנמצא ביד נפני לעולם אין לו תקנה . וכן חמאה הנמצאת בידו לעולם אסורה משום חשש דקאי בינה והר"ם במ"ז כתב החמאה של נכרים מקצת הגאונים אסרוה מפני צחצוהי חלב שישארה בה שהרי ריקום שבחמאה אינו מעורב עם החמאה וישיבטל במיעוטו . וכל חלב שלהן חוששין שמא עירב בו חלב טמא . ואין טעם דברים אלו מחזורין בעיניו וזה יצא לו לרב ז"ל מן העיקר שתלה בו טעם איסור הגבינה שהוא ז"ל כתב שאיסורו מפני שמעמדין אותה בעור קיבה של נבלה והואיל ודבר האסור הוא הכל אסור . וזהו בשיטה תירצו של הרב אבן מג"ש ז"ל שכתבנו למעלה ולפניו הוא ז"ל סבור שזמן הדין היה לנו להתיר את החמאה שיש בה תערובת מעט חלב טמא מפני שבטל במיעוטו והא נאסרה החמאה אלא מפני שהקום של חלב טמא אינו מעורב בחמאה ואין דרכו בזה והדבר ישר . ולא טעם איסורו מחזורי לפי שהגבינה הרבה מעמים יש בה ואם משום דקאי ביני אמפי . ואע"פ שהוא דבר טעם אין החולקין באיסורי נכרים אלו בנתינת טעם . וכתרוצו של ראב"ד ז"ל שכתבנו למעלה והוא העיקר ולולי זה היה לנו להתיר את החמאה שהטעם שכתב הרב ז"ל באיסור החמאה מפני שהקום שבחמאה אינו מעורב עם החמאה שיבטל במיעוטו . אינו מחזור כלל שהביטול ברוב העסק אינו מצד שהמיעוט מתערב בתוך הרוב שהרי חמאים של תרוכה או גרוגרות של תרוכה שנפלו לתוך החולין אינם שזה בפני עצמו עומד וזה בפני עצמו עומד בטלים בשעויות שכל שאין אתה יכול לברור דבר מתוך דבר אלו הית אסר הרוב מפני המיעוט נמצא שאין המיעוט בטל אלא בכלול לח כגון יין או שמן וכיוצא בזה . אבל חמאה בחתכות לא . וגדולה מזו אמרו בשתי קנפות בשתי עינות שמצטרפות ומעלות את האיסור כל שכן בקום שבחמאה שאי אתה יכול לברור אותו מתוך החמאה ולסקוהו הרוב כל האיסורין המתבטלין ברוב בטלין בכיוצא בזה אינו שלא הלכו בדברים אלו אחר הרוב או אחר נתינת טעם כמו שאמרנו . עוד כתב הרב ז"ל יראה לי שאם לרוב חמאה מן העו"ג ובשלה עד שהלכו צחצוהי החלב הרוב מותרת שאם תאמר שנתערבו עמה ונתבטל הפל פמני במיעוטן . גם זה אינו מחזור כלל . תדע לך שהרי הקשו בגמרא חלב למאי ניחוש ליה אי משום איערובי מיהו קאים טמא לא קאים ואמרינן אי דבעי ליה לגבינה הכי נמי הב"ע דבעי ליה לכמכא . ואסיקנא דאפי" בעי ליה לגבינה משום דאיכא דקאי ביני אמפי . ולומר דחלב שחלבו עו"ג דקתני במתנותין מילתא פסיקתא קתני ל"ש בעי ליה לכמכא ול"ש בעי ליה לגבינה ולא שנא בעי ליה לחמאה

שנישקבה בשביעית שלא חזק מוצאי שביעית עבר ורעה מותר שלא גזר אלא על הגדר שיכרז לעמור בו, והקשו וכי אי זה בית דין עמד וכיפול, וכו' שבמקום אסור א הוראי מורים אופק מותר, כלומר שאינו צריך מנין, שהרי גזרה מורים במקום חזאי כגון במקום שהיוו כוזב אף כשא בעלי בתים במקומה עומדה, והרי אף הגבנה כמין זה, ובמקום אסור מקום אחר אין גזירות, שהרי המורים מותר כאן ואסור במקום אחר, וכן שבמסכת שבת ב אסור אסור שרא יזלזל במחוז טעמא מאי אסור רבנן משום אשווי גומות הא זינא גומות ואם נפישן זמין שהגבנה משמנה עשר דבר, ג וינה כן, שכן אלו חשונות במשנתו אין בהם משמנה עשר דבר אלא פהן ושמן ויין כמו שהוזכר למטה בפרק זה ד ובראשון של שבת, ג ואע"פ שבמסכת המקרב הוזכר בראשון של שבת ב ביתר וכמו שאמרו ע"פ ר' ברוך גזר על פהן ושמן ויין ונבנה ומוריסן ועל כבושתו ושלקותו ועל מלוחותיו וכו', ברואו כו כיום גזר על חרבה דברים אכס שנוכר בראשון של שבת, ה ואף כשאמר כן, כבר בראינו שזו אינה כשול, והרי סתם ויין נאסרה הנאחו כמנין והרי כה נאונים מתירין אותה בזמן הזה מהצלה חובו, ושל חוסר א"י של שבר אסורתי משום דמקרבין ביד דורדיא ויין נפל, ואסור עזוי ושל אוצר שרי, כלומר שהכר מוכיח שאין נותנין, וכן כיון פתחים א' אסורג כיחא האוצר מותר והנמכר לפני חנוטה אסור, כלומר שאינו שבאוצר אין מקרבין בו יין נכף, ובכל מקום במוק חרבות יש צ' צדו שאע"פ שהקור שמס הגזרה ומצאוח והציות באיסור בראה שלא על טעם האיסור כבר חזרה הגזרה על שהיא חכ"י חזיו באותו חשש סתם וכל שאם כן היה לנו דמקל מצד הראיות שכתבנו אלא הגזרה כל החמ"ג והראיה שהרי חלקם פניה דיה בקיפפה, ואף עור הקיפה צונן בציון ואף כשעמדתו נדרג קומותיו, י אלא שהאיסור גזר במורה"ג מאי זה טעם שהיה ואף כשעמדתו כהר כל שהו שלא כפי"י וישאל, ומעתה אין דמקל, למקצה רבותי היו נותנים בו חר כשמומנו שמוצאים מן הפה"ג נבנה, אלא שגודלי המחרטים כמבנה לאיסור על כל פנים ואף כשהעמדות בהר ומורה אסור שהיה שיעמדתו באיסור, אלא שאף הם יי היו מפרשים דבריהם במקום שקצתם עושים כאיסור וקצתם בהרז הא כל שכל המקום נותנים לעשותו בהרז לא.

ומאה של גוים מקצה נאונים יי מתירין אותה הואיל ולא גזר עזיה ויש אומרים יי מפני שהיא נכללה דעתם בגזר הגבנה יי ולטעם צהצווי חכ"י שפאן שאף על פי שהיא סמא אינו נעשה חמאה, דעתם צהצווי חכ"י נשארים בה, ושפאן חמאה

- א) לעיל ל"ד ב' ב' צ"ה א' ב' וא"כ א"א להחירה כמ"ש רבנו לעיל ד"ה ופ"ל
- ד) ל"ז א' ה' י"ז ב' ו' ח"ד ב' ב' ולפניו סדר אחר. (י) ביהשלים שלא לי' יושבתי
- ק) כביהיה לעיל ב' א' ה' ב' דרובו ר"ל שהחבלי חלק על היושלים אבל לפי חזונו שלפני כאמ
- היתה גבנה כן, ויה דברים והחבנים ארובים. (ט) ע' לעיל ד"ה ופ"ל. (י) לעיל ל"ב א'.
- יא) נבנה אצל לרבותי שהיוק של שבר ויין הפתוח נאסר במנין חלא לא נוכרי כמשה משא"י.
- יב) לקמן ב' ב' (ג) הבה יוד קמ"י פ"ח כוון מוח לדברי רבנו. (ד) ש"י רבנו
- גבורתה. (ט) מה שמעט שרבונו מתי בהעמיד גו בפני ישראל והרי הוא תמא דמטיע
- להרמיה ויל קטיו ס"ב, ע"י"ש ש"ד מקיף שהחלק עליו. (פ) הרמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ג ת"ה
- ו) ר"ל רבנו פירשו בן דבריהם של הרמב"ם. (ח) הרמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ג ת"ה
- הגבנה ל"י הרמב"ם ועל נכרי רבנו לחלל כהר"ז. (יח) כמשה הרמב"ם שם תשי"י. (יט) שריא —

יכרז לעמור בה צריך במסלה בית דין גזרז או קבון כל בתי דיוני שבודר וכן כל גזרה מהם שפשה אב"י א"ן רוב צבור יכרז לעמור בה, לא פשה ברות צבור וכן א אין רוב צבור יכרז לעמור בה מהמסלה אף על ידי בית דין קטן הימנו והו חזר השק"ב על י"י ר' יהודה נישאה שהוצדק ל"א פשה ולאין רוב צבור יכרז לעמור בה, ולש"י שאר הדברים שהם דרך חקנה ונדר"ג כגון פולסל וחוספת שביעית שגזרז מהם יכרז כלפי אע"פ שפשה ושרוב צבור יכרזין לעמור בה אב"י קטן מהם לא אחר שפשה ברות צבור ושרוב צבור יכרזין לעמור בה, ואפילו עברה חסכה שקליה חקנה אלא אם כן חמנו שכל הרוצה כמפל יהא רשאי בכך או שהיה דעתם בכך כגון שהיא חקנה שראוי להקלות על כן שבמכה עוברת, הא כל שלא חמנו ושלא היה דעתם בכך כגון שלא היה ראוי להקלות על כן שהיא אוחה מכה עוברת כגון זו של כרם רבני שבראשון של יום טוב"ד אין בית דין יכרז כלמל אלא אם כן גזרז מסנו בחכמה ובמנין.

השלישי גזרה שאין רוב הצבור יכרזין לעמור בה ואינה משמנה עשר דבר וכך בית דין יכרז כלמלה אפילו פשה בכל, וישאל ומכל מקום צריכים הם למנין וכן חזין בפשה אם אין רוב צבור יכרז לעמור בה, עכשיו.

הרביעי שהראשונים חקנו הענין מהמח מכה אסור והאחרונים ראו באחרים שמוכרים בה חרז ומצטרפים ומכפלים אפילו היו קטנים מהם אפילו פשה ושרוב הצבור יכרזין לעמור בה וזו היא שמועת השמן דעת האומר בהם שהם באחרים גוים, אסוריה שהיו מוכרים נתון טעם דפנס אסור ומתוך שהאחרונים רואים באחרים שמוכרים מותר מצטרפים עמם ויכולים. כלמל דברי הראשונים אף כשקטנים מהם, ובכל מקום חקנו הוא צריך אחר שהם מכפלים דברי הראשונים כלמל ואף כן צריכים הם למנין.

החללי שהראשונים גזרום מחשש תקרובת איסור והוא איסור שאף האחרונים מורים בו אלא שבצאו מקומות או צדדים שאין אותו איסור מתקרב בו ואף האחרונים מורים שכל מקום או כל צד שריא דאוי לחוש לאוחו תקרובת אסור ואחר שכן זו אינו כשול דברי הראשונים אודכה גורחם במקומה עומדה בדרך או במקום חזאי זה וזה ענין המורים, והואה גזרה אפ"י דעת זה שהרז בראשון של מעד קש"י בחוספת שביעית אסור רכן נספ"א ובה דיוני נמנו על שני פרקים אלו והחידושים, ובגמ"ס פ"ק דביעי בענין פולסל אף אישר חז"י אכפיעותו, ובפ"ק ה"ר יהודה נישאה וכת ריינו כמנו על השמן והחידושה, ובמלמור המקרב בראשון יי של שביעית יי בענין שריא

- א) רק ב"ה דבר מיל לרבותי שפשה ורוב הצבור וכו' הם שני דברים וביש א' מהם צריך ב"י
- גדול ע"י לקמן ב"ה שלישי ועל רמב"ם הל' מפרים פ"ג ח"ג שש"ל שלא דוקא י"ח דבר אלא כל דבר סוגי, וקטני ב"ה שם הרא"ם. (ב) לקמן ל"ז א' ג' רבנו חולק בזה על הרמב"ם שם
- ה"ג ולששתיה אויל כיון שאינם מריח דברים ולרבותי פולסל היו נדר וסני ולא כמשה חכ"י שם ח"כ אילתי דרמב"ם כמבין. (ד) גינה ה' א' ב' ובמשה רבנו לעיל ד"ה מתיר. (ה) וא"כ אינו מ"ה דבר. (ו) כפחיושו ל"ס ב"ה ב"ה ב' ד"ה ל' ב' רבנו רבנו נמנו ד"ה מתיר. (ז) וא"כ אינו והניע ל"ז וכן אין צריך חזר מתן וא"כ ישום שש חלוקה, וא"כ למה לא לאסור דבר רבנו כהן.
- ח) לעיל ל"ז ב' ואלו כמשה הרמב"ם בה"א ב"ה ב' ש"י ד' ב' ע"י וע"ש רבנו לעיל ד"ה מתיר.
- ט) ל"ז ב' ב' (ט) ל"ז ב' ב' (י) ל"ז א' יא) לפניו מנינו זו הוא שם במקר רבנו חכ"י ב' ולפי דבריו היתה מנינו זו ב"י שם מנינו בענין אין ב"ל רבול לכלל רב"י, ואין מספר למנות היושלים שלפני רבנו והראשונים היו כמק"א משה לפני רבנו ואבס"ל.

לישראל אשר לו לי למחר במקום פלוני ולא ישכרנונו (ט) ושמואל אמר שמה חזק לחומה לנו (סד). ספר התרומה פוסק כשמואל ספק מוכר מותר מיד למוצאי שבת מיד אבל רב אלפס אומר (עיי' בפירושו רבי נסים דף רס"ו המצא שתלוקים רב אלפס ורש"י בפירוש דברי שמואל אי אפר אי שרי אבל כולי עלמא סברי דהילכתא כשמואל עיי' שם). ואמר לשלוח אתה קרובי המת בשבת אבל אם חולה ואמר לשלוח אתה קרובי עושין י"ז.

קפ"ב. אמר רב אשי כי הוינן בי רב כ"י (י"ז) לכן נכון שלא ידליק השמש במוצ"ש עד שיאמר בא"י אמ"ה המבדיל בין קודש לחול. ואם ביר"ט בין קודש לקודש"ט. השוכר הפועל לשמור לו לא יתן לו-שכר שבת לכן אין אחריות שבת עליו ואם שכרו לשבוע אחריות שבת עליו י"ז.

קצ"א. אומר אדם להכירי שמור לי-פירות שבת שבתחומך ואני אשמור לך בתחומי (כ) התירו הגדולים אדם הקונה עשרה גביתא, או סכום אחד והנותן מתקנם בשבת וישראל רואה אינו מדבר, אך דבר מפורע הוא כ"ב.

קצ"ב. אין מחשיבין על התחום להביא פירות (כ) וכתיב רכינו אבי"ה דכל שכן לא יטיל בשבת אחד המוס או קרון או ספינה לצורך מחור (כד) אבל מחשיבין על עסקי מת ועל עסקי כלה (כח) ספינו ומדיחין את המת ובלבד שלא יזין בו אבר (כז). ואין מאמצין עינינו המאמץ עיני אפי' בחול עם יציאת הנפש האלו שופך דמים (כ"ט).

פליק פרק שואל

קצ"ג. יי שהחשיך לו בדרך נותן כיוס לנכרי (א). ואם אין שם נכרי יתנו על גב בהמה כשהיא הולכת וכשתמצה הבהמה לעמוד יטלנו (ב) ואם אין בהמה יתנו לקטן ואם

הגהות ופירושים

והרוה מותר אי"כ ליש נכרי ליש ישראל עכ"ל. (כא) גמרא קי"א שמור לי פירות שבתחומך ובהמה אשרי פיק דעבדיי בשם או"י דוברי לרבינו ה"י גיטת אחרת. רבינו והבא דרובי מהו כפי ש"י והמ"א עיי"ק י"י והמשנה ברורה בשם אחרונים פסקי גמרא שם.

- (כב) גמרא שם
- (כג) נוסחה הראב"ה שלפניו מי שסי"ה ומהו (ש) וכן הולכה בש"ע מי שי"ז סעי' ג' והט"ז שם ופיק"ק ו' נוהא דוקא בלשון זה מותר אבל אסור לומר. שילן בקרון שקרוין בל"א פארץ דהא הוים אך מונעל בורגנין ליה עכ"ל.
- (כד) גמרא קי"א ע"א.
- (כה) ש"י מי שי"ז סעי' ט.
- (כו) גמרא קי"א ע"ב כי הוינן בי רב הנהא.
- (כז) והלכה בש"ע מי רצח שיאמר בלי שם ומלכות.
- (כח) מסכת בבא מציעא דף נ"ח.

בניו רבני ביתו שאינן מקפידים ובלבד שלא יתכוין ליתן מנה גדולה-כנגד מנה קטנה (ד).

קפ"ד. נשים רואות במראה שאניה של מחבת בין קבועה ובין אינה קבועה אבל במחבת לא יראו בשבת (ה) אסור להסתכל בדיוקנה אף בחול (ו).

קפ"ה. פוסקין צדקה ומפקחין על עסקי רבים לבתי קרקסאות ולתרחסיות ולבתי כנסיות ולבתי מדרשות בשבת (ז) ואין מחשיבין חשבונות של רשות, אבל חשבונות של מצוה או חשבונות שעברו מותר (ח) בני חכורה המקפידין עוברין משום מדה ומניין ומשקל פ"י שאומר אמנה או אשקול בידי או אמרוד כדי שאטול למחר כיוצא בה (י) כדאמרנו במסכת ביצה (יא) לא יוכר מדה אך יאמר מלא לי כלי זה ואפי' מיוחד למדה, ואמת מוכרי יין בשבת ומודדים, לא יפה הו' עושין אך ימלאו המדה ואחרי כן יוסיפו לו י"ב. אכן ראו"י עושים חסידים קנקנים או מרות במדת העיר ואומרים בשבת ורי"ט מלא לי כלי זה (י"ג).

קפ"ו. אומר אדם להכירי שתצמד עמי לערב דוקא בישראל אבל לא יאמר לכותי לעשות כו' י"ד. מותר אדם לומר ללכך פלוני אני הולך למחר, וכן מותר לומר

הגהות ופירושים

דוברי הרי"ן על הרי"ף בשמעתין וכן הוא ברא"ש (ז) גמרא קי"א ע"א פוסקין צדקה לעניים בשבת בשמעתין ובש"ע מי שי"ז סעי' י"א פסק ר"ב וכו' והולכין לבתי כנסיות לפקח על עסקי רבים כר"ש וכתב שם המ"א סעי' י"ד במקום שנתקן שסוה הלואה רשאי לחובעו לאלתר לפקח על עסקי רבים בשבת ובר"ה הגדוה הולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות לפקח על עסקי רבים בשבת.

(ח) גמרא קמ"ט ע"ב מחלוקת רבה ורב יוסף הולכה כרבה לרבי רב יוסף כן הוא בתוס' שם ד"ה רבה אמר, והרי"ף בשמעתין גרים רבא במקום רבה, ומביא שני דעות י"א הלכה כרב יוסף דהוא רבה דרבא וי"א הלכה כרבא דהוא בתרא. וכן הוא בראב"ה מי שגג.

(ט) גמרא קמ"ט ע"א מראה של מחבת אחרת, ורבינו החרי ר"ק לנשים מראה שאניה של מחבת, וכן הוא בהגהות מהלכות הלכות שבת פ"כ"ב אות ג' והוכיח מהקאמר בירושלמי שאלה התירו לראות במראה נשים, קרובים למלכות וכו' וזה נוסר אך בתול וי"ט הא דאסר לאיש לראות במראה חול היינו ללקוח לבנות מותר שחורות עכ"ל.

(י) גמרא שם משום שאומר אל תפנו אל האלילים — אל תפנו אל מועבתכם, והתוס' שם ד"ה ודיוקני, דדוקא דבשויה עבידי, ובש"ע קי"א וי"ט מי קמ"ט.

קצו) הילכת לא שנה טרופה לא שנה שאינה טרופה איכא למיחש לאחד מאלף ביניהם דרמי לה ולא מינכר. אבל טרית אין שקן דומה לה הילכת כי אינה טרופה שריא : **קס) תיר** אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הסולחנית והעפיץ הרי זה סותר . יש לו עכשיו ועתיד להשירו בשעה שעולה מן המים כגון אקנס ואפונס כספטיים ואנספטיים(א) ואטונס :

קסא) מתני(ב) וקורט של חלהית . מין פרי הוא לירא בלע"ו. ואין חותכין את הקרשין בסכין ואסור משום שמנונית דסכינה כדאמ' בגמ' מאי מעטא משום דמפסקי ליה בסכינ' ואע"ג דאמר מר נוהן טעם לפנם סותר. אנכ הורפ' דחלתיהא מחליא ליה שמנוני' והוה ליה כנוהן טעם לשבה ואסור :

קסב) אמר רב חלב בשר יין תכלת אסורין לשטר ביד גוי בחוהם אחר . דכיון דבשר ותכלת דמיהן יקרים טרח ומיזיף להחליפו. ועל היין לנסכו :

מפני שערבונין עולין עמה. דגים מטאים הרומין לה :

קצו) הילכת לא שנה טרופה לא שנה שאינה טרופה איכא למיחש לאחד מאלף ביניהם דרמי לה ולא מינכר. אבל טרית אין שקן דומה לה הילכת כי אינה טרופה שריא : **קס) תיר** אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הסולחנית והעפיץ הרי זה סותר . יש לו עכשיו ועתיד להשירו בשעה שעולה מן המים כגון אקנס ואפונס כספטיים ואנספטיים(א) ואטונס :

קסא) מתני(ב) וקורט של חלהית . מין פרי הוא לירא בלע"ו. ואין חותכין את הקרשין בסכין ואסור משום שמנונית דסכינה כדאמ' בגמ' מאי מעטא משום דמפסקי ליה בסכינ' ואע"ג דאמר מר נוהן טעם לפנם סותר. אנכ הורפ' דחלתיהא מחליא ליה שמנוני' והוה ליה כנוהן טעם לשבה ואסור :

קסב) אמר רב חלב בשר יין תכלת אסורין לשטר ביד גוי בחוהם אחר . דכיון דבשר ותכלת דמיהן יקרים טרח ומיזיף להחליפו. ועל היין לנסכו :

קסג) חלתית מוריים פת וגבינה סותרים בחוהם א' דלהחליפן זה בזה פורחא הוא דמהני ולא טרח ומיזיף . ורב מאי שנה גבינה רלא טרח ומיזיף חלב נמי לא טרח ומיזיף. אמר רב כהנא אפיק חלב ועייל חתיכת דג שאין בו סימן דרמיה יקרין וטרח ומיזיף. ושמואל אמר בשר יין תכלת אסורים בחוהם אחר. מוריים חלתית וגבינה סותרים בחוהם אחר דלהחליפם זה בזה [לא הייש']. שמואל לא פליג אדרב אלא קסבר לא צריך לאחנהוי סימנ' למיחני אחתיכת דג לאיסור ועל הפת להיתר דחתיכת דג היינו (כשר)(ג) וחרי גווי (כשר)(ג) לא אמרי' : ופת למאי ניהוש לה אי משום איחלופי חמימא בקריא מידע ידיע. דהישי בדשערי נמי מידע ידיע. אי משום דאיכא בהריה פת הרומה לו לא (שרף)(ד) ומיזיף . ורוקא (בישראל) השוד קא אסר רב אבל בשאינו חשוד אפילו חבי"ת שרי רב בחוהם אחר כדפרי' לעיל בפרקין . חתיכה אחת קרנאחא הוי סימן כדאמרי' באלו מצואות(ה) דרבה בר רב הונא מתחך לה אחת קרנאחא :

קצו) מעשה שהניח ישראל גבינות ביד גוים ולא היה חותמם ניכר אלא קצת והתירו רבותינו שבצרפת דהתו' חסה על מסוגם של ישראל ושור . דהילכתא כר' יהושע בן לוי דלא אסרו גבינות הגוים אלא מטעם הניקור כרפ' לעיל . ועכשיו אין אנו יזהרין בגילוי כלל . גם מטעם החלקה בשומן חויר אין לאסור כי אם טרח ומיזיף ודאי לא החליקם בשומן חויר . ואפי' לשמואל דאמר מפני שמעמדין אותה בעור קיבת נבילה יש להתיר משום דמירחת וירא שלא יכיר ישראל ויהא נהפם כנגב . מירי דהוה אצורות שאנו חותמין בנקבין ונותנין לעבדן והרבה נקל לויף ולתת עורות הנקובין על שאינן נקובין וינקוב במרצע אלו האותיות . אי לאו משום דמירחת שמא יכיר ישראל שאין אלו אותיות שלו בכמה ענינים . אבל מטעם ספק ספקא ספק הוחלפו ספק לא הוחלפו אין להתיר דאפי' הוה ליה ספק העמרים בעור קיבת נבילה ספק לא העמרים. אטו גבינ' הגוי אסורות כספק . כל גזירות הכמים ודאי . ואם הוחלפו אסורה ודאי משום גבינות הגוים שמארוה חכמים . חרע דא"כ בלא ספק החלפה נמי הותר גבינות הגוים . שיש לומר ספק לא העמיר' בעור קיבת נבילה ואפילו העמירום אימור לא נתן העור טעם כחלב . אלא ודאי אע"ג דאיכא לספוקי ולסימר רבנן גזרו עלייהו . והואיל וכן י"ל שיצאו מתורת ספק איסור ונעשו ודאי מטעם גזירה דידהו . כמו שיצאו מתורת ספק ספקא ע"י גזירתם . עכ"ל :

קצו) מעשה שהניח ישראל גבינות ביד גוים ולא היה חותמם ניכר אלא קצת והתירו רבותינו שבצרפת דהתו' חסה על מסוגם של ישראל ושור . דהילכתא כר' יהושע בן לוי דלא אסרו גבינות הגוים אלא מטעם הניקור כרפ' לעיל . ועכשיו אין אנו יזהרין בגילוי כלל . גם מטעם החלקה בשומן חויר אין לאסור כי אם טרח ומיזיף ודאי לא החליקם בשומן חויר . ואפי' לשמואל דאמר מפני שמעמדין אותה בעור קיבת נבילה יש להתיר משום דמירחת וירא שלא יכיר ישראל ויהא נהפם כנגב . מירי דהוה אצורות שאנו חותמין בנקבין ונותנין לעבדן והרבה נקל לויף ולתת עורות הנקובין על שאינן נקובין וינקוב במרצע אלו האותיות . אי לאו משום דמירחת שמא יכיר ישראל שאין אלו אותיות שלו בכמה ענינים . אבל מטעם ספק ספקא ספק הוחלפו ספק לא הוחלפו אין להתיר דאפי' הוה ליה ספק העמרים בעור קיבת נבילה ספק לא העמרים. אטו גבינ' הגוי אסורות כספק . כל גזירות הכמים ודאי . ואם הוחלפו אסורה ודאי משום גבינות הגוים שמארוה חכמים . חרע דא"כ בלא ספק החלפה נמי הותר גבינות הגוים . שיש לומר ספק לא העמיר' בעור קיבת נבילה ואפילו העמירום אימור לא נתן העור טעם כחלב . אלא ודאי אע"ג דאיכא לספוקי ולסימר רבנן גזרו עלייהו . והואיל וכן י"ל שיצאו מתורת ספק איסור ונעשו ודאי מטעם גזירה דידהו . כמו שיצאו מתורת ספק ספקא ע"י גזירתם . עכ"ל :

קס) מתני ואלו מותרין באכילה חלב שחלבו גוי וישר' רואהו. הנינא להא דת"ר יושב ישראל בצד עררו של גוי ואפי' אינו רואהו וגוי חולב לו חלב ומביא לו ואינו חושש . היכי דמי אי דליכא דבר טמא בערדו פשיטא ואי דאיכא דבר טמא בערדו אסאי (א) . לעולם דאיכא דבר טמא וכי קאי חוי ליה [וכי יתיב לא קא חוי ליה מהו דמימא כיון דתיבת לא חוי ליה] ניהוש דילמא אחי ומערב ביה קמ"ל כיון דכי קאי חוי ליה אירחותי מירחת ולא מעירב ביה :

קסא) מעשה בישראל שהלך לכפר לעשות גבינות ולא בא משם בתחילת חליבה וראה (איקריות)(1) מן החולבות הולכת לחלוב וכדה בידה ותבירתה שהקרימה מעט לא ראה כלל ולא הרגיש בה עד שיצאה מאותו הרור . ושאלו לרבנותינו בצרפת אם יש לחוש לחלב טמא שהיה כבר בקריה והתירם משום דגבינות הגוים לא נאסרו משום חלב טמא דאינו עוסר . כדפסקי ר"ת זצ"ל

קס) מתני ואלו מותרין באכילה חלב שחלבו גוי וישר' רואהו. הנינא להא דת"ר יושב ישראל בצד עררו של גוי ואפי' אינו רואהו וגוי חולב לו חלב ומביא לו ואינו חושש . היכי דמי אי דליכא דבר טמא בערדו פשיטא ואי דאיכא דבר טמא בערדו אסאי (א) . לעולם דאיכא דבר טמא וכי קאי חוי ליה [וכי יתיב לא קא חוי ליה מהו דמימא כיון דתיבת לא חוי ליה] ניהוש דילמא אחי ומערב ביה קמ"ל כיון דכי קאי חוי ליה אירחותי מירחת ולא מעירב ביה :

קסא) מעשה בישראל שהלך לכפר לעשות גבינות ולא בא משם בתחילת חליבה וראה (איקריות)(1) מן החולבות הולכת לחלוב וכדה בידה ותבירתה שהקרימה מעט לא ראה כלל ולא הרגיש בה עד שיצאה מאותו הרור . ושאלו לרבנותינו בצרפת אם יש לחוש לחלב טמא שהיה כבר בקריה והתירם משום דגבינות הגוים לא נאסרו משום חלב טמא דאינו עוסר . כדפסקי ר"ת זצ"ל

קסב) אמר רב חלב בשר יין תכלת אסורין לשטר ביד גוי בחוהם אחר . דכיון דבשר ותכלת דמיהן יקרים טרח ומיזיף להחליפו. ועל היין לנסכו :

קסג) חלתית מוריים פת וגבינה סותרים בחוהם א' דלהחליפן זה בזה פורחא הוא דמהני ולא טרח ומיזיף . ורב מאי שנה גבינה רלא טרח ומיזיף חלב נמי לא טרח ומיזיף. אמר רב כהנא אפיק חלב ועייל חתיכת דג שאין בו סימן דרמיה יקרין וטרח ומיזיף. ושמואל אמר בשר יין תכלת אסורים בחוהם אחר. מוריים חלתית וגבינה סותרים בחוהם אחר דלהחליפם זה בזה [לא הייש']. שמואל לא פליג אדרב אלא קסבר לא צריך לאחנהוי סימנ' למיחני אחתיכת דג לאיסור ועל הפת להיתר דחתיכת דג היינו (כשר)(ג) וחרי גווי (כשר)(ג) לא אמרי' : ופת למאי ניהוש לה אי משום איחלופי חמימא בקריא מידע ידיע. דהישי בדשערי נמי מידע ידיע. אי משום דאיכא בהריה פת הרומה לו לא (שרף)(ד) ומיזיף . ורוקא (בישראל) השוד קא אסר רב אבל בשאינו חשוד אפילו חבי"ת שרי רב בחוהם אחר כדפרי' לעיל בפרקין . חתיכה אחת קרנאחא הוי סימן כדאמרי' באלו מצואות(ה) דרבה בר רב הונא מתחך לה אחת קרנאחא :

קסג) חלתית מוריים פת וגבינה סותרים בחוהם א' דלהחליפן זה בזה פורחא הוא דמהני ולא טרח ומיזיף . ורב מאי שנה גבינה רלא טרח ומיזיף חלב נמי לא טרח ומיזיף. אמר רב כהנא אפיק חלב ועייל חתיכת דג שאין בו סימן דרמיה יקרין וטרח ומיזיף. ושמואל אמר בשר יין תכלת אסורים בחוהם אחר. מוריים חלתית וגבינה סותרים בחוהם אחר דלהחליפם זה בזה [לא הייש']. שמואל לא פליג אדרב אלא קסבר לא צריך לאחנהוי סימנ' למיחני אחתיכת דג לאיסור ועל הפת להיתר דחתיכת דג היינו (כשר)(ג) וחרי גווי (כשר)(ג) לא אמרי' : ופת למאי ניהוש לה אי משום איחלופי חמימא בקריא מידע ידיע. דהישי בדשערי נמי מידע ידיע. אי משום דאיכא בהריה פת הרומה לו לא (שרף)(ד) ומיזיף . ורוקא (בישראל) השוד קא אסר רב אבל בשאינו חשוד אפילו חבי"ת שרי רב בחוהם אחר כדפרי' לעיל בפרקין . חתיכה אחת קרנאחא הוי סימן כדאמרי' באלו מצואות(ה) דרבה בר רב הונא מתחך לה אחת קרנאחא :

(א) לפיני ואנספטיים ואועניס מותר (ב) לעיל כמשנה דל"ה (ג) כשר (ד) ערה (ה) דכ"ג (ו) איכרוז (ז) נבילי (ח) לפיני והדכדכיות (ט) שמונתות (י) לפיני מתיב כד שוקל' (יא) דף ע"ג (יב) אחר (יג) לפיני חל"ה.

ופשוט הוא דכשיש מוכרים מיני מאכל עם רענעט של כשרה יש לכפר ולקנות מהם ולא מאותם שמתמששים ברענעט של נטי"ל

ב) דושעלאטין: כפי ששמעתי יש בה כמה מינים אחד הנעשה מצמחים והוא כשר בלי ספק ויש שנעשה מצמחת שרופות וכמושיה ויש שנעשים ממני עור שונים, ואף מעור החזיר, או מדיגים טמאים — ועיקר בא להעבות המאכל שהיה נהוג בו ולקנותו, וכפי' ל' ים לענין דבש מלאכה, כשנתנו בו מין מדבק וזה בשנתחייב ואינו ראוי לאכילה וגם הוא פחות מחלק ששים מחזיר, ומצורתו לוח כשיש ספק אם הוא מין האיסור — ואין כאן משום מכסל איסור לכתולה — דאין כוננו לבטל עי"ש ולפי מה שכתבתי למעלה אם בשעה שמעורב עדיין לא הוי לאכילה, אלא לאח"כ בתערובת ל"ש אמא"ל. ואמנם שמתני שחוצעאטין הנמכר במדינה זו יש בו חלק גדול ממין החי ומעורב עם מין מין פירות ועיקרו לאכילה ואם הוא מדבר האסור אין לחקל בו כלל, כיון דחזיר וזמיר כד' נפשו מאכל ועומד לכו. ואמנם אם ברור הוא שאין כאן תערובת בשר ומה אלא עצמות קשים בלבד אף דעצמה אסורים לחמלה, הנה בתערובת, אפשר לצד הדיר והמשי"ל, דכיון שמתחלת לא מאכל אין חזירין ונאסרים אף לאחר שנעשים ראויים לאכילה ע"י החמלה, אבל מסתמא העלאטין העומד לאכילה הוא מעוררות רבין שחן כבשר וחייב ע"י — ושאלה זו שייכה גם לענין הקמה שמעורבין בו אבק עצמות שחוקים, ומאכלים הם לחמקה, אם המיניק חלש (ובכלל חשבינו לצדלי חנוק כדון חשא"ס), ומאכל זה צריך לברואתו בראש לחקל, אבל שמתעני שמתמששין בו רק משום שמתמשל מהו ובכח"ז אין לזקלי. והמין שמוכרים בבתי מרקחת הנקרא (ליווער עקסטראקט) מין הנכבד פשוט הוא דהוא איסור דאורייתא כדון צרה, ואולי גם חייב ע"י לכו"ע כדון המחה ומעט, ומותר רק לחולה שיש בו סכנה, ואם המין הזה נחמשה ואינו ראוי אפילו לכלב, והוא בולעו בקאפסל, נראה דמותר גם לחולה שאין בו סכנה, ועיקר יק"ד ס' קי"ז סע"ג. ואמנם הקפסול כמצנע אומרים שעשוי מלעאטין, ובבולעו אסור שלא בכד, החוצץ הדיחה בכלל אכילה כפסחים קס"ג, ומעשים כפי"י שכולעים סממנים בקאפסולים אף לחשא"ס, כנראה סומכים על הייבוש, ושאינו מתכוין לאכילה.

ובדאי אם נמצאים בכל הנ"ל אנשים שמתקנים אותם מדברים כשרים צריך לחק ידם, וכדור הזה שכל מיני זופנים מצויים ראוי לחוק ידי בעלי המסכות, ככל מיני טמא אפילו, מתכוין ומלח"ו, וכבר כתב הרמב"ם והרשב"א שבדבר שיקרדו בו (שהמדי נעשה כד ולא במקרא) אפילו באינו נ"ש אסור ח"ל, (אפילו בחששא בעלמא) תלמינו ללכת בעקבותיהם.

וה' יתנו במישור ולא נמשל ב"ה

היא מנהג האסור, והעיקר משיעו על המפל, אבל באי ליבא עיקר אין הפליטה והמפל אוסר. — ואף דבשאר בפתא אף שאינו ראוי לאכילה אוסר ויש סוברין דאפילו נפסל מאכילה בלב אוסר. — כיון דראוי להחמיק בו עיסה שאני החם דעיקר איסור שאור שאסרה תורה הוא משום שמתמיק בו עיסת אחרות, וע"כ כיון דהוי לפולח' ועומד לכך לא נפקע איסורו, אף שאינו ראוי לאכילה משא"כ באיסור נטי"ל וכח"ג. ומה דשמורים של י"ג עם החמיק בהן עיסה נאסרת אף דגוף השמורים לא הוי לאכילה, שא"ה דהשמורים יש בהם תערובות יין (ראם עבר עליות יב"ח שכבר כלה לחלוותם היין באמת אינו אסורין כמבואר בנב' וטוש"ע קכ"ג), ומתולה כשהוי השמורים מעורבין ביין, גם השמורים היו נפלים ליינ ודין יין עליהם, ע"כ עכשו, אף שרק לחלוותם יין מעורב בהם לא נחבטל דין יין מעליהם, וגם כה העמדה שלהם אוסר. (ענין ח"ג ח"ד יו"ד ס' כ"ג).

והנה הקרוי האחרונים בכשר נטי"ל שנתחייב, ונחבטל במאכל אם חזיר ונאסר ע"י שריתו כשנעשה שוב ראוי לאכילה ומבואר רא"י מש"י ס' קי"ד בטופו לענין כרכום שמעורבין בו חושי בשר יש שאין הכשר חזיר ונאסר — אבל ב"ל דדוקא היכא דחזיר ונחמלה בתערובת ואין בו שיעור חמץ טעם מחיל הש"ד ואין שירד לאסור משום מכסל איסור דבשעה בשולו כבר הוא בטל ע"י ייבוש ואתו בשולו אין בו נ"ש, אבל באיסור בעין ונכל מסתברא דחזיר וניעור איסור (ענין ח"ד ק"ג). ואמנם דבר שלא נאסר מעיקרו כגון עצמות קשים, אף שע"י תבולות הנפסל לכאכל נראה דבחיורו שאין דמסתמא הקיחה שונאמר על יאלי דהמותרות ועוד שכינה פני החמור (וכן בעצמות) מותר כשמתמקן באופן שהוא ראוי לאכילה, דהכי הוא אורחא דמילתא ואפ"ה שרי, ומסתמא כ"ה בעצמות גמי לענין דיעבד.

וקצת דמיון דהוה מיון מי חלב שבסימו פ"א, ומבן דיש לחלק. והנהו לענישה ממה שבהארתי לעיל, הוא בכד המינים הללו. א) רענעט, הוא אבק הנעשה מקובה שנתחיישה עד שנפסלה מאכילה כלב וטותין אותה וגם מערבין בה מיני סיד ומלח, ומעמידין באבק זה גבינה וגם משתמשים בו לשא"ד. הנה כבר בערוך השולחן יו"ד סוף סימן פ"ז להיתר והאר"י בזה הל"ה ל' גרונבאראס ח"ל, בתפלים בענינים ח"ד יו"ד ס"ג כ"ג כ"א, ב' הנהו גם כשם צנח"ה ועוד, ויכר"ה חג"ל ציוולסן בספרו ובקולונסר שנוסע מכבר (ואינו חמ"י כע"ס) ולדבריהם גם חש"ד שכמה דלמחלה אין לעשות כן, (וכן הנה"ב דסובר דהוה רק בקיבה כשרה) ויודי חכא כיון דיש פה תערובות סיד ומלח דהם מבטלין את העור מדין מאכל אף לאחר חשרה, וגם הם מסייעים להחמדה ודיו חו"ג. — ואמנם הם מיידי כשרה"ל העושה בבינה, אבל בכבר הוי לא ערירי הרענעט מעשבים דמחמיר המ"א בהעמיד הנכרי גבינה בבתי, ובכ"ז נגע דין זה לשאר דברים שאין בהם גזירת חמ"ל. —

הרמב"ם ל' פ"ג פ"ג פ"ג

ת"ל"ז 4-101 פ"ג ז"ג ה"ו סוף פ"ג ז"ג

נכתב ונרשן
לקוטי התנ"ח
א"ח מ"ד מא"צ א"ל א"ל

נבלה, ודלא ככרתי ופלתו בשם זקנו. ועל פי הדברים האלה פסק בשו"ת קול מבשר דלא מהני מה שכתוב על המעטפה שהוא חלב. ורבו אמר בשם אביו הגר"מ סולובייצקי להיפך, דיש להחזיר בכתוב להחזיא על המעטפה. [נעין בספר חכמת אדם בשם הד"ר הר"ר אבאלה פאסוועלער.] ונע"ש עוד בפתי תשובה בשם שו"ת מהר"יט, דבפת חלבי הנה בכיסוץ הממולא במיני מתוקה, אין להחמיר ולאסור, הואיל ואין הדרך לאוכלו עם הבשר ביחד ממש. וכשלמדנו שו"ע וי"ד אמר לנו רבנו שאסור לעשות עונות חלביות, ועל פי פשוטו הוא להיפך מדברי המהר"יט.

הלכות תערובות: הנה קיי"ל דבעלי חיים חשיבי ולא בטילי, וכן חתיכה הראויה להתכבד, דבר שבמנין ובריה, וכל הלכות אלו אינן אלא דרבנן, דמדאורייתא כל דבר מתבטל בשם בביש חד בתרי. [נעין תסי' ב"מ (ו) ד"ה קפץ, ומהר"צ חיות שמה.] ונראה להעיר, דהחיות דעת ק"י סק"ג הבין בדעת הרמב"ן דהא דבני אדם חשיבי ולא בטילי הוא דין דאורייתא. ועל פי זה היה נראה לומר דכל דתקון רבנן נעין דאורייתא תקון, ומדורבנן המשיכו את המושג הזה - דבגלל חשיבותו אינו מתבטל אגב האחרים - אף לבריה ולחתיכה הראויה להתכבד וכו'. [נעין קובץ הערות (סי' נ"ט) אות ד'] שנתקשה בזה, מהו הכעין דאורייתא בדבר חשוב שאינו מתבטל מדורבנן. ונע"ש עוד (סי' ס"ו) שהעיר בכמה וכמה הלכות היאך קיי"ל דכעין דאורייתא תקון, ובספר בעקבי הצאן (סי' י"ד) בה"ג.

על אחד נאמן באיסורים: לכל אדם מישראל יש חזקת כשרות המכשירה אותו לעדות. בשעה שלמדנו שר"ע קיי"ד נסתפק רבנו במדו חזקה זו, אם דררה **רוב**, דרוב ישראל שומרי מצוות הם, או שגדרה **חזקה קמייתא**, דכל אדם - בשעה שנולד - הרי אינו רשע או עבריין, ומספק אותו לו לאוקמוי לכל אדם אחזקתו דמעיקרא, ולהניח שאצלו לא השתנה המצב. והנפקא מינה לדינא בין הני שני צדדי הספק יהיה בזמן הזה, שבעונותינו הרבים רוב ישראל הרי אינם שומרי תורה ומצוות, האם שייך לומר על יהודי שאין אנו מכירים את טיבו בכלל, שיש לו חזקת כשרות, וממילא יש לנו להאמינו, או לא.

ד גביות עכ"ש: איתא בשר"ע קיי"ד (סי' קט"ו סי"ג) דגביות עכ"שם אסורים מפני שמעמידים אותם בעור קיבת נבלה. ואפילו תעמידנה

ק"ב

מפנינו הרב

ולדונה גם כשרץ העוף וגם כשרץ המים, דהלא יש בזה תרותי - דסתרי, מכל מקום, מאחר שכן **נראה הדבר לעינינו**, ונכמו שכתב הראב"ד בעצמו - ואם בשביל ששולים דגים ואוכלים וכו' החלכה נקבעת בזה על פי ה**נתיא**, ולא על פי מחות סונה של הבריה כשלאצמה. ועל דרך זה ממש ביאר הגר"יט גם במה שהראה הקבי"ה למשה קשר של תפילין, [נעין חידושי הגר"יט על הרמב"ם (דף ג' ע"ב)], ואף במה שהראה לו את המנורה, [נעין חידושי הגר"יט על החתורה (שמפי השמועה)] לפרשת תרומה על הפסוק תעשה המנורה], וכמה שהראהו חלבנה בחידושה [נעין חידושי הגר"יט על החתורה לפרשת בא על הפסוק החודש הזה לכם], שבכל המקומות האלו, היאך שהדבר נראה לעינינו מהוה חלק-עצמי מההלכה, ואינה נקבעת אך ורק על פי אמיתות מהות הדבר כמות שהוא בעצמו.

בשר בחלב: מעשה בסטודנט יהודי באוניברסיטה שהיה שומר מצוות רצה לדעת אם מותר לו לבשל בשר בחלב שלא לצורך אכילה אלא על מנת לעשות עמו ניסוי מדעי, ובא והציע את שאלתו לפני הגר"מ סולובייצקי, ז"ל, והשיבו, דלפי דברי הרמב"ם משמע דמותר, שהרי כתב בפ"ט ממאכלות אסורות ה"ב שלא שתק הכתוב מלאסור האכילה אלא מפני שאסור הבישול. כלומר, ואפילו בישולו אסור, ואין צויל אכילתו וכו'. [נע"ש בלחם משה, דנראה שהרמב"ם לא פסק כשום אחד מהתנאים והאמוראים שהובאו דבריהם בפרק כל הבשר, אלא כדעת המדרש וקרא רב. ונ"ע בספר המצוות להרמב"ם, ששמה לא הבא דברי הויקרא רבה כלל, אלא רק דברי התנאים והאמוראים שזכרו בגמ'.] וצריך להבין, איזה קי"ו הוא זה, דמה ענין אכילה אצל בישול. ומשמע בפשיטות, דאין איסור בבישול בשר בחלב אלא במקום שדעתו שאכל התבשיל על ידי מישוהו, ואם אסרה החתורה אפילו מעשה הבישול אשר הוא רק **ההכנה** לאכילת הבשר בחלב, כל שכן שאסרה החתורה האכילה עצמה. ומשמע להדיא דאין איסור בבישול בשר בחלב אלא במקום שאותו הבישול משמש כהכנה לאכילתו, ובמתכוון לעשות עמו ניסוי מדעי, אין איסור. [כן שמעתי מהר"י הופמן, שה"ק, בשם הררי"א סאלאוויטשיק שלסוי"א, שאמר בשם אביו. ולדינא עיין משי"כ ברה בבבאורי"ם שבספר בדי השליח לוי"ד רס"ו פ"ג].

פת חלבי: עיין פתחי תשובה לוי"ד (סי' צ"ז סק"ג) בשם החתום דעת הרפרי מגדים, דלאחר האפייה שוב לא מהני שינוי, דכבר נאסר תעשה

ק"ב

אלו אהודי, ודרך שהותר מקצתו הותר כולו שייך בין בהותר מקצתו של החדר מאליו מטעם נדר טעות, ובין בהותר מקצתו מכה היתר חכם. ואף על פי כן עייש ב"ר (כז.) בשם הרמב"ן, דדוקא בהותר על ידי פתח, שדומה קצת לנדר טעות, וכיון שיש טעות בנדר בטל כולו. אבל התירוהו בחרטה, אין כל הנדר נותר. ובכונה דבריו חסביר רבנו, דשיטת ב"ה במשנה היינו שטעות במקצתו חשוב כטעות בכלו, ולפיכך נותר דין זה בין בהותר מקצתו מאליו מטעם נדר טעות, ובין בהותר מקצתו על ידי היתר בית דין על פי פתח. אבל בהיתר בית דין מכה חרטה, ש"ל להרמב"ן דאין זה מדין טעות אלא מטעם אחר, וממילא לא שייך לומר בזה דהותר כולו.

ובהבנת ענין היתר בית דין שעל ידי חרטה לדעת הרמב"ן היה נראה לפרש על פי דברי הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ב ה"ד) בהבנת ענין שינוי השם, כלומר, אני אחר, ואינו אותו האיש שעשה אותם המעשים. וה"ל נראה לפרש בהיתר בית דין שעל ידי חרטה, דיעויין לשון הראב"ד פ"ו משבועות. הי"ב נסוף דבריו) כעס היה בלב, או עצבת באותה שעה, ולפשו עבר ממנו ונתרצתו, ואזי מתחרט על אותו המעש, עיי"כ. הרי שלא פירש שהוא מתחרט על **אמירת הנדר**, אלא שמתחרט על **המעש** או על **העצבות**. ומשמע שסובר שיסוד ההיתר בזה הוא, **שהוא איש אחר**, שעכשיו אינו במצב של כעס, והנדר רק היה מחייב את האדם האחר - שהיה בכעס או בעצבות, אבל אני איש אחר, ואין הנדר החוז מחייב אותו.

ועל דרך זה ביאר רבנו שמהנהג לומר כל נדרי בערב יום הכיפורים לחרות כי כמו שהחכם עוקר את הנדר מעיקרו על ידי חרטה, כמו כן אפשר לעקור את החטא מעיקרו על ידי תשובה, וכמו שיש שני אופנים לחרות נדרים, הא', על ידי פתח, והב', על ידי חרטה, כמו כן יש שני אופנים לתשובה, לפעמים החוטא רואה שלא עשירית, או שמחת החיים וכו', שבשעת מעשה חשב שבדאי תהיה לו עשירית, או שמחת החיים וכו', וכעת כשהוא עושה חשבון הנפש הוא רואה שלא הו"ח מאומה, וכמו שאומרים. בנוסח הירודי - סרט מפצותך ומפשפטיך הטובים ולא שוח לנו, [כלומר, שלא הרווחנו כלום מזה], ונמצא של מה שחטא היה בטעות, וכמו שאומרים בליל יום הכיפורים - ונסלח לכל עדת בני ישראל וכי' כי לכל העם בשוגג, ונר"ד לפיכך, אין שייך פסוק זה אצלנו, הלא אהנו חטאנו במזיד. אלא דדאי עיי"ל, שמכל מקום, במדח מסוימת, אפילו החוטאים במזיד - עשו את כל חטאיהם בשוגג ובטעות, שחשב שירודו, ולבסוף לא הרווחו, ולא היה שוח להם. ולפיכך, תשובה זו

קנה

קנה

בעצבים אסורה. וכתב על זה הרמב"א וכן המנהג ואין לפרוץ נדר, אם לא במקום שהגו בהם היתר מקומונים. ורובו היה נהג לאכול בביתו גבינות של נכרים שהיועמדו בעשבים. וכן אמר לתלמידיו שבישיבה. אך כמה פעמים ארע ששאלוהו בעה"כ בטלפון אם דבר זה מותר או אסור, והיה משיב תמיד לחומרא. ופעם ארע ש**באותו יום** ממש שאמר לתלמידיו שבישיבה להיתרא, שאלו בעה"כ אחד באותו לילה בבית הכנסת מוריק, ואמר לו לאיסורא. ושאלו על זה אח"כ אחד מן התלמידים שהיה נוכח בשעת מעשה, הלא בבוקר בשיעור שבישיבה אמרת לנו להיתרא, וענה רבנו, שדבר זה הוא בבחינת הלכה ואין מורין כן לרבים, שאין מן הנכון לפרסם את הקולא, מאחר שבשיריע כתוב לאיסורא. שאלו שוב אותו התלמיד, והלא בבוקר הזכרת את ההיתר בפני כל התלמידים, ונמצא שכבר פרסמת את ההיתר. והשיבו רבנו, דיעויין רש"י לתענית (ג.) שכתב קולא על פי הנמי, אלא שסיים וכתב ואין מפרסמים את הדבר. והלא תמהו הוא, כל מי שפותר את הנמי ומסתכל בפנים בפרוש רש"י כבר יוכל לראות את דבריו, והואך עשה רש"י בעצמו דבר שכזה לפרסם היתר שהוא בעצמו כתב עליו שאין מן הנכון לפרסמו. אלא דדאי עיי"ל שכל בן תורה שיודע ללמד נמרא עם פירושו רש"י הוא בכלל הצנענים, ומותר ללכות לו סוד זה להיתרא. והכי נמי בדבר אכילת הגבינות, לכל תלמידי השיעור שבישיבה מותר לי ללכות, ורק לבעה"כ אינו נכון ללכות. שאין מליץ אלא לצנעין, ואין מפרסמים את הדבר. (שמעתי מחרמ"ש הלוי שגפ"ל, שיחיה:)

הלכות נדר: בנדה (יט.) נחלקו התנאים בדם הירוק אם מטמא או לא, ופעם דרש פרופסור אחד אצלו בישיבה להסביר באופן ביולוגי היאך יתכן דבר שכזה שהדם יהיה ירוק. ורבנו צחק על כך בשיעוריו והסביר שדבר פשוט הוא שכונת "ירוק" בהך ענינה היינו חום או צהוב. דאילו מראה ירוק נקרא בלשון התנאים "ירוק ככרת"י, וכמו שכתבו התנאים [סוכה (לא)]. ד"ה הירוקן, ודבר פשוט הוא שאין דבר שכזה של דם שמראו ירוק.

נדלים: משנה נדרים (כה.) ראה אותם אוכלים ותאנים ואמר-הרי הם עלילכם קרבן, ונמצאו אביו ואחיו והיו עמחם אחים, בזה שמאי אומרם הם מותרים ומה שעמחם אסורים, ובית הלל אומרים אלו ואלו מותרים. ובגמ' שמה, תנן חתם, פותחים בשבתות ובמים טובים. בראשונה היו אומרים אותם הימים מותרים ושאר כל הימים אסורים, עד שבא ר' עקיבא ולימד, נדר שהותר מקצתו הותר כולו. הרי שהשוו שני דנינם

צא
בשר
בשר

יורה דעה

אגרות

מה דקדושתו דף ע"ב שאמר רבי כי זהו יתרו
בפניה בידו וסניא אבה בגבל וזים סוד מאתו
הקים דמקמי פרו בכוירי בשבוא ואולי ודו בדי
בשבוא ומפניו ר' אוי ב' יאשרו ואשתו
שבתו בה לזנות שאין לו לזנוש מלאמר איסור
דבני דצידה ו' לא יהיה אסורה מדאורייתא כיון
דהניח תמל הוירי והיו בבשה אף שאשתו
ע"י. והו' דין ברור ופשוט וכדמסעי. שם

מה דקדושתו דף ע"ב שאמר רבי כי זהו יתרו
בפניה בידו וסניא אבה בגבל וזים סוד מאתו
הקים דמקמי פרו בכוירי בשבוא ואולי ודו בדי
בשבוא ומפניו ר' אוי ב' יאשרו ואשתו
שבתו בה לזנות שאין לו לזנוש מלאמר איסור
דבני דצידה ו' לא יהיה אסורה מדאורייתא כיון
דהניח תמל הוירי והיו בבשה אף שאשתו
ע"י. והו' דין ברור ופשוט וכדמסעי. שם

אבל כבא אמי וזאה שם דבר שימנעו הדברים
מלהניח בשרות בשביל שיהיה שם אחר רשע
שעבר וימנעו אחר אכילה בשר האכלי חלף למי
שדונה, הרי אין הושתה והמשל הנבים על האנשים
המכרים להניח לעבור על כל המורה אלא שהרבים
יבאו וישגוהו על המקום שהרבים שמכרים שם
יהיו זכרים שרעים שימנעו להאכלים רק האכלי
בשר כשר וכו' האכלי חלף כשר ולא יבשלו בשבת
אבל על מה שיעשו החידים בין המוכר ובין
הלקוחים שיעקב האכלי חלף בעת שאסור לזנוש לאכל
המכור יתן לזמן את שאסור מדין לפני עור און
המכור יתן לזמן את שאסור מדין לפני עור און
המכור יתן לזמן את שאסור מדין לפני עור און
המכור יתן לזמן את שאסור מדין לפני עור און

אבל כבא אמי וזאה שם דבר שימנעו הדברים
מלהניח בשרות בשביל שיהיה שם אחר רשע
שעבר וימנעו אחר אכילה בשר האכלי חלף למי
שדונה, הרי אין הושתה והמשל הנבים על האנשים
המכרים להניח לעבור על כל המורה אלא שהרבים
יבאו וישגוהו על המקום שהרבים שמכרים שם
יהיו זכרים שרעים שימנעו להאכלים רק האכלי
בשר כשר וכו' האכלי חלף כשר ולא יבשלו בשבת
אבל על מה שיעשו החידים בין המוכר ובין
הלקוחים שיעקב האכלי חלף בעת שאסור לזנוש לאכל
המכור יתן לזמן את שאסור מדין לפני עור און
המכור יתן לזמן את שאסור מדין לפני עור און
המכור יתן לזמן את שאסור מדין לפני עור און
המכור יתן לזמן את שאסור מדין לפני עור און

אם צינת השנה שלא ימכרו שם
מאכלות אסורות במקום שאינם זכרים
ואולם מלמכור מאכלי חלב למי שרוצה
למכורם אחר אכילה חלף בעת שאסור לזנוש לאכל

אם צינת השנה שלא ימכרו שם
מאכלות אסורות במקום שאינם זכרים
ואולם מלמכור מאכלי חלב למי שרוצה
למכורם אחר אכילה חלף בעת שאסור לזנוש לאכל

בשר
בשר

יורה דעה

אגרות

בראה לציץ שיפה תורה וראיה ברולה מהו דייק
מי קליג טעיג ג' בגי ייג' שלכחולה אסור לעשות
כו אף באופן ששכרו מותר או בתים משום דרובו
בקיטור או שמוחו לו טובה שאסור ביני דואו
איסור הנהו וגם חייב לבערו כמפורש בסוד ורבי
ובבאורי הג"א וכו' יש לאסור גם בשאר אורג
בין בשכר בין שלא בשכר כמפורש בחזקת טובה
ומפורש ב"ק ברמ"א סי' רצ"ג טעיג ה' יאשרו ורבי
מורה בפירושו שבאסור אכילה לבר מותר לזנוש
פועל ולהקטירם אף בעצמו מאחר שמתחיל בהנחה
ושיאן לזקת שכר וחזקת טובה, דאם היה אסור
גם באסור אכילה לבר למה הוצרכו לאסור ביני
ועקלה בתים כמפורש רובה בקיטור וחזקת טובה שאין
שייך אלא בהנחה והיא לא תהי' משאוי אסורין וכו'
בר"ק ר"פ השכר בי"ד לבר טעמו ביני משום
דעבד אסורא דרובו בקיטור עיי"ש ואם היה אסור
גם בשאר אסורין לא הי"ל לומר טעם זה ואף אסור
קטור בשאר אסורין גם לאסור בדיעבד מי"ב בי"ד

בראה לציץ שיפה תורה וראיה ברולה מהו דייק
מי קליג טעיג ג' בגי ייג' שלכחולה אסור לעשות
כו אף באופן ששכרו מותר או בתים משום דרובו
בקיטור או שמוחו לו טובה שאסור ביני דואו
איסור הנהו וגם חייב לבערו כמפורש בסוד ורבי
ובבאורי הג"א וכו' יש לאסור גם בשאר אורג
בין בשכר בין שלא בשכר כמפורש בחזקת טובה
ומפורש ב"ק ברמ"א סי' רצ"ג טעיג ה' יאשרו ורבי
מורה בפירושו שבאסור אכילה לבר מותר לזנוש
פועל ולהקטירם אף בעצמו מאחר שמתחיל בהנחה
ושיאן לזקת שכר וחזקת טובה, דאם היה אסור
גם באסור אכילה לבר למה הוצרכו לאסור ביני
ועקלה בתים כמפורש רובה בקיטור וחזקת טובה שאין
שייך אלא בהנחה והיא לא תהי' משאוי אסורין וכו'
בר"ק ר"פ השכר בי"ד לבר טעמו ביני משום
דעבד אסורא דרובו בקיטור עיי"ש ואם היה אסור
גם בשאר אסורין לא הי"ל לומר טעם זה ואף אסור
קטור בשאר אסורין גם לאסור בדיעבד מי"ב בי"ד

דחוס דמי יש לקנות, דאם אף שם דרובו בקיטור
לא מצי לקטורו לאסור השכר אלא בצרות מה שנתנו
דמי כדמסקינן ה"ד שם, ואין לומר דכיון שחמורין
שואו יאכל או מנפי הוראון ששייך בכל אסורין
הוא רק מדרבנן אין לקנות בשביל כן אף ברבך
שחוסם דמי, דאם גם איסור דרובו בקיטור הוא
רק מדרבנן כדמכור מהו החלף בנר ביני דף
מיד אף שחלופי ע"י לא הוירי בנר כמפורש
בקיטורין דף י"ז וא"כ שהוא אסור דאורייתא
וא"כ משבט שאסור רובו בקיטור הוא מדרבנן (ועיי'
בבלין מהר"א סי' קמ"ט טעיג ד"ו) ומ"כ קטור
מתמה זה וא"כ מ"כ לא יקטור מדרבנן אסור שיש
בכל אסורין אף שהוא רק מדרבנן אלא הוא צריך
לומר שמתוך בשאר אסורין, אף זה יש לדחות
קצת דרך חומת שיש חיי אסורין קטור אבל מהו
דמי קליג בגי ייג' וסי' רצ"ד בגי ייג' עקלה דאיה
גוללה שדוקא בארץ אסור ולא באסורין אכילה
לבר.

דחוס דמי יש לקנות, דאם אף שם דרובו בקיטור
לא מצי לקטורו לאסור השכר אלא בצרות מה שנתנו
דמי כדמסקינן ה"ד שם, ואין לומר דכיון שחמורין
שואו יאכל או מנפי הוראון ששייך בכל אסורין
הוא רק מדרבנן אין לקנות בשביל כן אף ברבך
שחוסם דמי, דאם גם איסור דרובו בקיטור הוא
רק מדרבנן כדמכור מהו החלף בנר ביני דף
מיד אף שחלופי ע"י לא הוירי בנר כמפורש
בקיטורין דף י"ז וא"כ שהוא אסור דאורייתא
וא"כ משבט שאסור רובו בקיטור הוא מדרבנן (ועיי'
בבלין מהר"א סי' קמ"ט טעיג ד"ו) ומ"כ קטור
מתמה זה וא"כ מ"כ לא יקטור מדרבנן אסור שיש
בכל אסורין אף שהוא רק מדרבנן אלא הוא צריך
לומר שמתוך בשאר אסורין, אף זה יש לדחות
קצת דרך חומת שיש חיי אסורין קטור אבל מהו
דמי קליג בגי ייג' וסי' רצ"ד בגי ייג' עקלה דאיה
גוללה שדוקא בארץ אסור ולא באסורין אכילה
לבר.

ומה שציין במ"ה ל"ש"י סי' קי"ז סק"ב כותב
לדעתם שם יאכל או מנפי הוראון יהיה אסור,
אין כולם הוא דאין שייך הוראה זו בפולין ופועל
דאם אינו שלו דאין חסור זה איסור גניבה ולא
יאכל אף אם היה דבר חסור וגם יחידא מובדלים
כשיקטור מותרה והמשקל ולא יקטור בה אמתה
יתר מה מצנו בש"י שם סק"ב דרובו להניח
לקנות כדי להאכיל ולתלוץ אף ששם שייך חסור
שם יאכל ומנפי הוראון ומ"כ לא אסור משום

ומה שציין במ"ה ל"ש"י סי' קי"ז סק"ב כותב
לדעתם שם יאכל או מנפי הוראון יהיה אסור,
אין כולם הוא דאין שייך הוראה זו בפולין ופועל
דאם אינו שלו דאין חסור זה איסור גניבה ולא
יאכל אף אם היה דבר חסור וגם יחידא מובדלים
כשיקטור מותרה והמשקל ולא יקטור בה אמתה
יתר מה מצנו בש"י שם סק"ב דרובו להניח
לקנות כדי להאכיל ולתלוץ אף ששם שייך חסור
שם יאכל ומנפי הוראון ומ"כ לא אסור משום

משה פינשטיין
פסקי נא
בענין תרומת אומרי אכילה

משה פינשטיין
פסקי נא
בענין תרומת אומרי אכילה

משה פינשטיין
פסקי נא
בענין תרומת אומרי אכילה

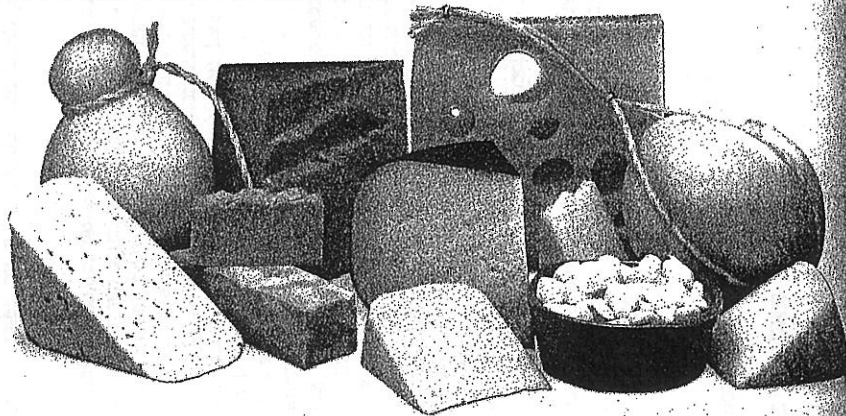
משה פינשטיין
פסקי נא
בענין תרומת אומרי אכילה

2

Kosher Kopy

Say Cheese!

By Avrohom Gordimer



Legend has it that cheese was first discovered by accident. Thousands of years ago, an Arabian nomad was carrying milk in a container made from the lining of an animal's stomach. Upon reaching his destination, the nomad opened the container and noticed that the milk had hardened into something else—something we now call cheese. (The enzymatic properties of the stomach lining must have interacted with the milk to produce cheese.)

Whey to Go: How Cheese Is Made

Technically, cheese is broken down into two distinct categories: acid-set cheese and rennet-set cheese. Acid-set cheese ("soft cheese") refers to cream cheese, cottage cheese, farmer cheese and other cheeses produced by adding bacterial cultures to milk. This results in the formation of soft cheese curds and whey.

Rennet-set cheese ("hard cheese") generally refers to cheeses such as cheddar, mozzarella, provolone and hundreds of other types. These cheeses are produced by adding rennet enzymes to milk, whereupon somewhat firm cheese

curds form, accompanied by liquid whey.

All cheese production involves gathering the curds together and removing the whey. The curds are then either kept loose or molded tightly. Subsequently, they are processed in a multitude of ways.

In addition to milk and rennet, various other ingredients are used in most cheese making. Cream (milk fat) and non-fat milk powder are often added to modify the product's fat ratio; vinegar may be added to adjust the pH of the milk prior to conversion into cheese, and additional cultures and enzymes are commonly added to achieve various flavors as well as to prepare the milk for interacting with the rennet. All of these ingredients help explain how there can be over one thousand varieties of cheese in the world today.

Hard Facts about Hard Cheese

While all hard cheeses include rennet, they vary greatly in how they are manufactured. Parmesan cheese is produced by adding rennet to scalding hot milk and then aging the cheese for over a year until it is quite firm. Mozzarella cheese is cooked and stretched in a large tub after it is formed, resulting in a unique elastic texture, ideal for pizza

and lasagna. Mozzarella and many other cheeses are brined, that is, submerged into a salt-water solution to protect the cheese from spoilage. Cheddar cheese is manufactured at cool temperatures and is often aged.

Aside from creating a firm texture, aging provides for a uniquely sharp taste. The more cheese is aged, the more powerful its flavor. (Just compare six-month-old cheddar to its two-year-old counterpart; they are worlds apart in taste.)

Nearly every country in the world has its own varieties of cheese, developed over hundreds, if not thousands, of years. Cheese connoisseurs regard European cheeses as the finest. France boasts Camembert; Switzerland has Swiss cheese (Emmentaler); England gave birth to cheddar, double Gloucester and Cheshire cheeses, and Greece is known for feta cheese. (America has not developed any cheeses of its own. American cheese is not pure cheese; rather it is a blend of already-made cheeses—mostly cheddar—which is melted, hardened and sliced. Think of the hot dog—a collection of various scraps of meat that is mixed together with added spices and molded into a new piece of meat; American cheese is the United States dairy industry's equivalent.)

Rabbi Gordimer is a rabbinic coordinator in the OU Kashrut Department. He specializes in the dairy industry, where he manages the kosher certification programs for over 200 plants.

EFAO

Most Frequently Asked Questions about Kosher Cheese

How is cheese made kosher?

As with any food, all of the ingredients in the cheese as well as the equipment used during the manufacturing process must be kosher. However, a special prohibition makes kosher certification of cheese a bit more challenging: the ban on *gevinat Akum* ("non-Jewish cheese"), which means that cheese made by non-Jewish companies and/or individuals is not kosher.

What is the source for *gevinat Akum*?

The Talmud (*Avodah Zarah* 29b, 35a-35b) states that the sages of the Mishnaic period forbade eating cheese manufactured by non-Jews. Although the Talmud offers various reasons for this prohibition, most halachic authorities maintain that the ban was made because of the use of rennet in cheese making. Since rennet was traditionally derived from the lining of a calf's stomach, *Chazal* forbade non-Jewish cheeses because of the likelihood that they contained rennet from calves that had not been slaughtered in accordance with *halachah*.

It is important to note that the prohibition against *gevinat Akum* is not at all related to the kosher regulations regarding milk (*chalav stam* and *chalav Yisrael*—unsupervised milk and milk under Jewish supervision). Those who consume *chalav stam* are fully bound to adhere to the prohibition against eating *gevinat Akum*.

Gevinat Akum is deemed non-kosher under all conditions, rendering the utensils and cookware used in making and serving it non-kosher as well.

Can the minuscule amounts of rennet used in hard cheese render the product non-kosher?

A product containing a minuscule amount of a non-kosher ingredient is often regarded as kosher, as the non-kosher substance is *batei*, or nullified. However, rennet used in hard cheese cannot be *batei* because of the halachic axiom that a non-kosher ingredient that gives a product its form—called a *davar hama'amid*—is never nullified (*Yoreh Deab* 87:11). Even trace amounts of such an ingredient can affect the kosher status

of a product. Rennet is one of the most potent food enzymes, and it is therefore used in hard cheese in minute amounts; nevertheless, it cannot be *batei*.

Aren't some cheeses made from non-animal derived rennet?

In today's world of advanced food technology, much of the rennet used is microbial, that is, artificial. Nevertheless, mainstream halachic literature posits that *Chazal* banned all cheese made by non-Jews, irrespective of the presence of animal rennet, as a precaution against the consumption of actual non-kosher animal rennet-based cheese (Rambam, *Hilchos Ma'achalot Asurot* 3:14 and *Shulchan Aruch* *ibid.*, 115:2). Thus, cheese made from artificial rennet (as well as Portuguese hard cheese made from thistleflower rennet) is not kosher when manufactured by non-Jews.

It should be noted that the bulk of today's cheese manufactured in mainland Europe does contain animal rennet. Furthermore, lipase—an enzyme added to some cheeses to hasten the breakdown of fat and endow a more powerful flavor—is almost always animal-derived (lipase is extracted from the tongues of domesticated animals), although artificial lipase substitutes are becoming more widespread. Romano cheese is usually treated with goat, lamb or kid lipase, and blue cheese often contains calf lipase.

Animal rennet and lipase can be kosher, however. If the kosher source animal is slaughtered, de-veined, salted and processed according to kosher law, its rennet and lipase are fine for kosher use. (There is no halachic problem with using animal-derived enzymes in cheese [mixing meat and milk] since the amounts used are minuscule. Moreover, the enzymes are not cooked with the milk, and they are flavorless. Also, the *davar hama'amid* principle cited earlier only applies to non-kosher substances, and the enzymes are actually kosher.) Still, even cheese made with *glatt* kosher animal rennet and lipase is considered *gevinat Akum* when manufactured by non-Jews, as the sages created a general ban on such cheese.



How does one make *gevinat Yisrael*?

Some halachic authorities rule that to satisfy the *gevinat Yisrael* requirement, a Jewish person must be present to supervise the cheese making and ensure that only kosher rennet is used; others hold that a Jewish person must personally add the rennet (similar to "*bishul Yisrael*" and "*pat Yisrael*," which are satisfied only if the Jewish person is actually involved with cooking or baking the food). The OU follows both halachic opinions and insists that rabbinic field representatives supervise all kosher cheese productions and add the rennet as well.

In modern cheese facilities, rennet is often not added manually. Rather, it is dosed into cheese vats via automated rennet feeders. In such cases, the rabbinic field representatives activate the rennet feeders for each vat of cheese produced.

Cheese made in Jewish-owned plants is automatically considered *gevinat Yisrael*, thereby alleviating the need for full-time rabbinic supervision or involvement (Shach on *Yoreh Deah* 115, s.k. 20).

Does *gevinat Yisrael* also apply to soft cheeses?


This, too, is a point of dispute. Some halachic authorities maintain that *gevinat Yisrael* applies to all cheeses. Others contend that only cheeses with rennet are subject to this rule. The OU and most of the other kosher certifying agencies adopt the latter position, and on-site full-time supervision is thus not required for acid-set cheeses. (Of course, the ingredients and equipment must be kosher nonetheless, and a reliable kosher symbol must be present on the package.)

Why is kosher hard cheese so expensive?

The cost of sending rabbinic field representatives to far-flung places to supervise hard-cheese production for days on end is significant. Kosher cheese manufacturers will naturally need to charge more for their products to cover the costs involved.

Furthermore, nearly all

domestic and European hard-cheese plants are non-kosher when not doing special kosher cheese productions. These plants schedule kosher campaigns sporadically in the midst of their normal non-kosher activity. Thus, aside from supervising the cheese manufacturing process, the rabbinic field representatives often need to *kasher* (or supervise the *kashering* of) each plant before every kosher production. This can take days to complete, and it is not simple work.

The *kashrut* rules for cheese are among the most mysterious to the average kosher consumer. Even otherwise scholarly and erudite members of our community are often "in the dark" as to what makes cheese kosher (and why they pay more for it!). It is hoped that the above discussion sheds light and unravels some of the mystery. 

To advertise in the spring/Pesach issue of

Jewish Action

Contact: In the US **Deborah Lieber**
212-613-8135 • lieberd@ou.org

"Is it kosher?"

Ask the



Ask us your kosher questions.
You've got *shailos*; we've got answers.

Kosher Hotline: **212.613.8241**

WebRebbe: **kosherq@ou.org**

Online product search: **www.oukosher.org/products**